

BIJLAGEN

Onderzoeksresultaten vraagmodule	
Codering	Titel
A1,1	Operationalisatie externe factoren
A1,2	PolImpact vragenlijst
A1,3	Concept-vragenlijst mijn gezondheid
A1,3	Concept-vragenlijst mijn leefomgeving
A1,3	Concept-vragenlijst mijn mening
A1,1 en 2	Workshop verslag projectgroep
A1,1 en 2	Notitie klankborden deskundigen
A1,2 en 3	Notitie cognitieve test
A1,4	Concept-matrix
A1,4	Verslag tweede ronde gesprekken deskundigen
A1,4	Verslag overleg Gobbens en Vrijhoef
A1,4	Verslagje gesprek over kwetsbaarheid
A1,4	Verslag workshop 30 november 2011 (innovatie)

Onderzoeksresultaten aanbodmodule	
Codering	Titel
BII	Bijlage classificaties conclusies
BI en II	Aanbod_typering voorzieningen en bronnen
BII	Kwaliteit bronnen

Onderzoeksresultaten match vraag en aanbod	
Codering	Titel
CI en II	Expertmeeting functionaliteiten_genero
CI en II	Concept-verslag expertmeeting_gebiedsteam Kralingen-West
CI en II	Lijst functionaliteiten

BIJLAGEN ONDERDEEL A – VRAAGMODULE

AI,1 Operationalisatie externe factoren

Concept definitie externe en persoonlijke factoren – april 2011

operationalisatie aspecten externe factoren		
woning		
	aspect	eigenschap
E1505	toegankelijkheid	breedte toegangsdeuren, drempels en opgang
E1551	doorgankelijkheid	breedte interne deuren en gangen
E1553	veiligheid	overbruggen verdiepingen toilet op slaapverdieping alarmering
E1553	ruimte zorgverlening	maatvoering rond bed en toilet
E580	specifieke voorzieningen	badkamer, slaapkamer, keuken, aanpassingen
E1201	vervoersmogelijkheden	OV halte, ruimte scootmobiel
zorg en welzijnsdiensten		
	aspect	eigenschap
E3	awbz persoonlijke verz.	hulp bij wassen aankleden, toiletbezoek
E3	awbz verpleging	verpleegtechnische hulp, wondverzorging etc.
	awbz begeleiding	dagbehandeling, somatiek, pg
	awbz kortdurende opv	logeren, interval opname, crisisopvang, tijdelijk herstel, nachtopvang
	wmo huishoudelijke hulp	huishouden, schoonmaken, boodschappen
	wmo plaatselijk vervoer	aanwezigheid taxibus, e.d.
	wmo ontmoeten	aanwezigheid ontmoetingsruimte in woongebouw aanwezigheid wijkservicecentru, buurtcentrum organisatie activiteiten
	mantelzorg	
	veiligheid	telefooncirkels
E5800	huisarts	
	apotheek	leveringsdienst medicatie
	fysiotherapie	
	informatiepunt	vragen over wonen, welzijn zorg (loket) ouderenadviseur, thuisbezoek
service		
	aspect	eigenschap
	maaltijdvoorziening	aanwezigheid services: tafeltjedekje, restauratieve voorziening
	boodschappenservice	mogelijkheid boodschappen bestellen nabijheid winkels
	onderhoud	klussendienst, huismeester
	administratie	service
	bibliotheek	service of in nabijheid
	voet- en hand verzorging	pedicure aan huis of in nabijheid
	haarverzorging	kapper aan huis of in nabijheid
	verzorging was	wasservice of stomerij, of in nabijheid
	verzorging kleding	strijkservice of in nabijheid
	onderhoud tuin	klussendienst
wijk		
	aspect	eigenschap
	toegankelijkheid	vrije toegang tot openbare gebouwen (maatvoering deuren, afwezigheid)
	doorgankelijkheid	afwezigheid dorpels andere obstructies
	(sociale) veiligheid	onderhoud buurt (straatvuil, stank, lawaai, vernielingen)
	verkeersveiligheid	veilige looproutes
	voorzieningen	aanwezigheid winkels
	transport	aanwezigheid openbaar vervoer

AI, 1 en 2 Verslag projectgroep

13 april 2011

Aanwezig: Harry Post (verslaglegging)
Marianne Groen
Rom Perenboom
Gertjan Wijlhuizen

1. Stand van zaken (Marianne)

1a. Onderzoeksfinanciering

Binnen het VWS-programma van Ducha zijn middelen uitgetrokken voor:

- Het uitvoeren van het pilot-deel (dit kan in Rotterdam)
- Het bepalen van de voorspellende factor (op voorwaarde dat de verwachting reëel is dat er 'iets uitkomt'.
- Het bij 1a vermelde onderzoek ion Kralingen-Crooswijk.

1b. Waar staan we?

- TVZZW past in het bredere verband van Nabij (v/h zorgefficiënte wijk). Nabij is een visie op de (voor ouderen) ideale, gezonde wijk, vanuit alle mogelijke perspectieven. Volgende keer zal Marianne de presentatie hierover tonen (**Actie Marianne**).
- Onlangs is in samenwerking met de Veldacademie een project in Kralingen-Crooswijk gestart waarin de wensen en behoeften van ouderen in kaart worden gebracht aan de hand van foto's.
- Er is een samenwerkingsovereenkomst met Rotterdam in de maak. Marianne brengt Kralingen-Crooswijk in als pilotomgeving voor de vragenlijst en het aanbodverhaal.

1c. Doelstelling vandaag

- Afstemmen vraagperspectief (vanuit de beperkingenkant en vanuit de beperking gerelateerde wensen) en aanbodperspectief om te komen tot een concept-vragenlijst.

Herhaling kader: TVZZW is een project om te komen tot een betere afstemming tussen vraag en aanbod voor ouderen met beperkingen. Centraal staat wat mensen ècht willen. Wat is vanuit de huidige en verwachte beperkingen nodig aan voorzieningen in en aan de woning/omgeving/zorg/diensten. Wat betreft de woning gaat het om de cruciale aspecten die bepalen of een woning (op termijn) geschikt is of tegen redelijke kosten geschikt is te maken. De scheidslijn ligt bij bouwkundige aanpassingen.

2. Toelichting op notitie aanbodmodule (Harry)

Afgelopen tijd is een conceptnotitie opgesteld waarin:

- vanuit de ICF de Externe factoren zijn geïdentificeerd die betrekking hebben op ons onderzoek
- deze factoren zijn geoperationaliseerd (en in het overleg als apart lijstje zijn ingebracht).
- is onderzocht welke databronnen voorhanden zijn.

Het onderdeel van Remy van der Vlies is in de notitie geïncorporeerd. Rémy heeft geïnventariseerd welke classificatiesystemen en keurmerken in den lande worden gebruikt en heeft een aantal naast elkaar gezet en met elkaar vergeleken.

(NOOT: Remy rondt zijn stuk af als TNO-rapport met een duidelijke conclusie en een beschrijving hoe hij eea heeft aangepakt)

Het lijstje met externe factoren wordt besproken:

- het aspect beweging (sport/fysio) ontbreekt
- er worden vraagtekens gesteld bij de mate van detail en een aantal diensten en services, omdat die in de regel niet plaatsgebonden zijn (biedt weinig meerwaarde bij keuze van een nieuwe woning, maar biedt wel beleidsinformatie over de vraag naar deze voorzieningen).

De notitie zal verder aangevuld (passages rond databronnen zijn ook nog niet geheel gereed, aanvulling met laatste conclusies Remy).

- Uitgangspunt is de comfortabele woning (dus niet de woning als trainingsomgeving).
- Marianne en Gertjan hebben bekeken of het Woon2009 handvatten biedt voor het formuleren van vragen. Dat blijkt in beperkte mate het geval te zijn.
- Volgende keer leveren Marianne & Harry een lijst met vragen rond de externe factoren (**actie Marianne, Harry**). Het werk van Remy zal hierbij als input dienen.
(NOOT Vervolg vraag is het meten zelf, hoe vragen we het de oudere cq krijgen we de goede data, heeft ook te maken met andere databronnen)

3. Vragenlijst mogelijkheden en beperkingen (Gertjan / Rom)

Gertjan en Rom hebben een overzicht opgesteld van potentiële vragen. Conclusie is dat:

- de OECD/POLS vragenlijst een goede basis is voor de vragen over activiteiten (SF 36 is ook beschouwd).¹ Via het project Share (www.share-project.org, contact via Tilburg. Johan Mackenbach) is voor circa 12 landen informatie volgens de OECD vragenlijst beschikbaar. (Opent perspectieven om ons onderzoek op termijn elders in Europa in te zetten)
- deze voor participatie en bodyfunctions kan worden aangevuld met vragen uit Impact Screener niveau 1 en 2 en naar Impact BF.

- Rom en Harry hebben de lijsten doorlopen en eea weggestreept. Rom en Gertjan zullen voor de volgende keer een conceptlijst destilleren (**actie Rom/Gertjan**).

5. Planning

- Marianne zal de planning herzien en wijst op de afspraken met VWS

6. Overig

- De vraag over de persoonlijke factoren is blijven staan.
- Het idee popte op om naast het woningadvies op basis van de (verwachte) beperkingen ook preventie-advies te geven over het verbeteren van de belastbaarheid waardoor de teruggang in activiteiten wordt uitgesteld (of afgebogen).
- Mogelijke uitrol andere landen

¹ Rom wijst op een artikel waarin voor 5 landen data van OECD/POLS is backcoded naar ICF.

- Horizonprofielen zijn empirisch bepaald (antwoord op vragen, kans om in een profiel te komen) en daarna beschreven. Ze zijn (nog) niet verfijnd naar mobiliteitsklassen (rollator of rolstoelgebruik). Het lijkt interessant om te komen tot een indeling in profielen bij de vraagkant van de module.
- Gertjan is 'bewaker' rond het aspect vallen/veiligheid. Bijvoorbeeld ook ivm noodsituaties. Matrix uit TNO rapport PG 96.054 met relatie tussen functieveranderingen bij ouderen en ongevallen.
- Besloten wordt om de relaties tussen externe factoren en beperkingen (matrix) naar voren te schuiven en het overleg daarover op korte termijn te plannen.

Agendapunten werkoverleg 12 mei

- Nabij (Prezi): **Marianne**
- Vragenlijst externe factoren (omgeving, zorg, diensten, services): **Marianne, Harry**
- Vragenlijst activiteiten, participatie, beperkingen, bodyfunctions: **Rom/Gertjan**
- Verkennen of de antwoorden op de vragen in de aanbodsmodule kunnen leiden tot een profielen a la Horizon
- Verkennen omslagpunten in woning in relatie tot beperkingenprofielen
- Haalbaarheid voorspellende factor in relatie tot het onderzoek dematuratiecurves:
Rom/Gertjan
(NOOT HP: Ik heb Nico van Meeteren hier ook over gehoord. Hij noemde hier ook een naam bij. Vraag: Gebeurt dit sowieso al en is de financiering niet dubbelop?)
-

POLS/ OECD items

- 1 Wat vindt u, over het algemeen genomen, van uw gezondheid?
 1. uitstekend
 2. zeer goed
 3. goed
 4. matig
 5. slecht

- 2 Zijn uw ogen goed genoeg om de kleine letters in de krant te kunnen lezen? (zo nodig met bril of contactlenzen)
 1. Ja, zonder moeite
 2. Ja, met enige moeite
 3. Ja, met grote moeite
 4. Nee, dat kan ik niet

- 3 Kunt u op een afstand van 4 meter het gezicht van iemand herkennen? (zo nodig met bril of contactlenzen)
 1. Ja, zonder moeite
 2. Ja, met enige moeite
 3. Ja, met grote moeite
 4. Nee, dat kan ik niet

- 4 Kunt u gaan zitten en opstaan uit een stoel ?
 1. Zonder moeite
 2. Met enige moeite
 3. Met grote moeite
 4. Alleen met hulp van anderen

- 5 Kunt u in en uit bed stappen?
 1. Zonder moeite
 2. Met enige moeite
 3. Met grote moeite
 4. Alleen met hulp van anderen

- 6 Kunt u als u staat, bukken en iets van de grond oppakken?
 1. Ja, zonder moeite
 2. Ja, met enige moeite
 3. Ja, met grote moeite
 4. Nee, dat kan ik niet

- 7 Kunt u een voorwerp van 5 kilo, bijvoorbeeld een volle boodschappentas, 10 meter dragen?
 1. Ja, zonder moeite
 2. Ja, met enige moeite
 3. Ja, met grote moeite
 4. Nee, dat kan ik niet

- 8 Kunt u lopen?
1. Ja, zonder moeite
 2. Ja, met enige moeite
 3. Ja, met grote moeite
 4. Nee, dat kan ik niet
- 9 Kunt u 400 meter aan een stuk lopen zonder stil te staan? (Zo nodig met stok)
1. Ja, zonder moeite
 2. Ja, met enige moeite
 3. Ja, met grote moeite
 4. Nee, dat kan ik niet
- 10 Kunt u zich verplaatsen naar een andere kamer op dezelfde verdieping?
1. Zonder moeite
 2. Met enige moeite
 3. Met grote moeite
 4. Alleen met hulp van anderen
- 11 Kunt u de trap op- en aflopen ?
1. Zonder moeite
 2. Met enige moeite
 3. Met grote moeite
 4. Alleen met hulp van anderen
- 12 Kunt u de woning verlaten en binnengaan ?
1. Zonder moeite
 2. Met enige moeite
 3. Met grote moeite
 4. Alleen met hulp van anderen
- 13 Kunt u zich verplaatsen buitenshuis ?
1. Zonder moeite
 2. Met enige moeite
 3. Met grote moeite
 4. Alleen met hulp van anderen
- 14 Kunt u zich aan- en uitkleden ?
1. Zonder moeite
 2. Met enige moeite
 3. Met grote moeite
 4. Alleen met hulp van anderen
- 15 Kunt u uw gezicht en de handen wassen ?
1. Zonder moeite
 2. Met enige moeite
 3. Met grote moeite
 4. Alleen met hulp van anderen

- 16 Kunt u zich volledig wassen ?
1. Zonder moeite
 2. Met enige moeite
 3. Met grote moeite
 4. Alleen met hulp van anderen

- 17 Heeft u: (Ja, nee)
- a. een stok of kruk,
 - b. een looprek of rollator
 - c. een rolstoel (elektrisch of handbewogen)
 - d. een scoot(er)-mobiel

Zo ja, hoe vaak maakt u er binnenshuis gebruik van? (altijd, af en toe, nooit)
Zo ja, hoe vaak maakt u er buitenshuis gebruik van? (altijd, af en toe, nooit)

IMPACT items

1. Zijn uw geheugen en concentratievermogen nog goed?

Bijvoorbeeld:

- Onthouden van gebeurtenissen of afspraken
 - Blijven luisteren naar wat iemand vertelt
1. zeer goed
 2. goed
 3. matig
 4. slecht

2. Kunt u grotere bewegingen met hand of arm uitvoeren?

Bijvoorbeeld:

- Opvangen en weggooien van een voorwerp
 - Trekken of duwen
 - Pakken van een voorwerp boven het hoofd
1. Ja, zonder moeite
 2. Ja, met enige moeite
 3. Ja, met grote moeite
 4. Nee, dat kan ik niet

3. Kunt u gebruik maken van een vervoermiddel?

Bijvoorbeeld:

- Fiets, scooter, brommer
 - Auto of motor bestuurder
 - Openbaar vervoer
 - Passagier van auto of taxi
1. Ja, zonder moeite
 2. Ja, met enige moeite
 3. Ja, met grote moeite
 4. Nee, dat kan ik niet

4. Kunt u uw (dagelijkse) behoeften in huis halen?

Bijvoorbeeld:

- Uitkiezen
- Vervoeren
- Betalen

1. Ja, zonder moeite
2. Ja, met enige moeite
3. Ja, met grote moeite
4. Nee, dat kan ik niet

5. Kunt u huishoudelijke werkzaamheden uitvoeren?

Bijvoorbeeld:

- Schoonmaken of opruimen in en om huis
- Doen van de was
- Koken en afwassen
- Bed verschoneren

1. Ja, zonder moeite
2. Ja, met enige moeite
3. Ja, met grote moeite
4. Nee, dat kan ik niet

6. Kunt u uw planten, dieren of spullen verzorgen?

Bijvoorbeeld:

- Repareren van kleding
- Verzorgen van (huis)dieren
- Verzorgen van planten of tuin

1. Ja, zonder moeite
2. Ja, met enige moeite
3. Ja, met grote moeite
4. Nee, dat kan ik niet

7. Kunt u meedoen aan maatschappelijke of religieuze activiteiten?

Bijvoorbeeld:

- Meedoen in een vereniging of organisatie
- Het bijwonen van huwelijken of begrafenissen
- Bezoeken en deelnemen aan een kerkdienst, moskeebezoek e.d.
- Deelnemen aan verkiezingen, stemmen

1. Ja, zonder moeite
2. Ja, met enige moeite
3. Ja, met grote moeite
4. Nee, dat kan ik niet

8. Kunt u meedoen aan recreatieve activiteiten of vrijetijdsbesteding?

Bijvoorbeeld:

- Uitgaan (café, voorstelling)
- Hobby, (wedstrijd)sport of spel
- Met anderen een activiteit ondernemen
- Reizen

1. Ja, zonder moeite
2. Ja, met enige moeite
3. Ja, met grote moeite
4. Nee, dat kan ik niet

9. Kunt u formele relaties aangaan en onderhouden?

Bijvoorbeeld:

- Met leerkrachten of collega's • Met onbekenden
- Met winkelpersoneel

1. Heel goed, geen enkele moeite
2. Met enige moeite
3. Met grote moeite
4. Het gaat niet meer

10. Kunt u informele relaties of familierelaties aangaan en onderhouden?

Bijvoorbeeld:

- Met vrienden of kennissen
- Met broers of zussen
- Met ouders of kinderen
- Met grootouders, ooms, of tantes

1. Heel goed, geen enkele moeite
2. Met enige moeite
3. Met grote moeite
4. Het gaat niet meer

5. Niet van toepassing

11. Hoe vaak maakt u gewoonlijk gebruik van het toilet?

1. Overdag of 's avonds keer
2. 's Nachts vanuit bed keer

AI,3 Concept Vragenlijst Mijn Gezondheid

In deze bijlage vindt u de vragenlijst zoals voorgelegd aan de klankbordgroep van deskundigen en ouderen. De opmerkingen en verbeteringen die hieruit zijn voortgekomen zijn niet verwerkt in deze vragenlijsten, maar opgenomen in de matrix.

Onderdeel A Determinanten van fragiliteit

- | | | |
|---|---|--------------------------------|
| 1. Wat is uw geslacht? | <input type="checkbox"/> man | <input type="checkbox"/> vrouw |
| 2. Wat is uw leeftijd? |jaar | |
| 3. Wat is uw burgerlijke staat? | <input type="checkbox"/> gehuwd of samenwonend
<input type="checkbox"/> ongehuwd
<input type="checkbox"/> gescheiden
<input type="checkbox"/> weduwnaar/weduwe | |
| 4. Wat is uw geboorteland? | <input type="checkbox"/> Nederland
<input type="checkbox"/> Nederlands Indië
<input type="checkbox"/> Suriname
<input type="checkbox"/> Nederlandse Antillen
<input type="checkbox"/> Turkije
<input type="checkbox"/> Marokko
<input type="checkbox"/> Anders,
namelijk..... | |
| 5. Wat is de hoogste opleiding die u heeft afgemaakt? | <input type="checkbox"/> geen of lager onderwijs
<input type="checkbox"/> middelbaar onderwijs
<input type="checkbox"/> hoger beroepsonderwijs of
universiteit | |
| 6. In welke categorie valt het netto maandinkomen van uw huishouden? | <input type="checkbox"/> €600,- of minder
<input type="checkbox"/> €601,- tot en met €900,-
<input type="checkbox"/> €901,- tot en met €1200,-
<input type="checkbox"/> €1201,- tot en met €1500,-
<input type="checkbox"/> €1501,- tot en met €1800,-
<input type="checkbox"/> €1801,- tot en met €2100,-
<input type="checkbox"/> €2101,- of meer | |
| 7. Hoe gezond vindt u alles bij elkaar uw manier van leven? | <input type="checkbox"/> gezond
<input type="checkbox"/> niet gezond, niet ongezond
<input type="checkbox"/> ongezond | |
| 8. Heeft u twee of meer ziekten en/of chronische aandoeningen? | <input type="checkbox"/> ja | <input type="checkbox"/> nee |
| 9. Heeft u het afgelopen jaar één of meerdere van de volgende gebeurtenissen meegemaakt?
- het overlijden van een dierbaar persoon | <input type="checkbox"/> ja | <input type="checkbox"/> nee |

- een ernstige ziekte van uzelf	0 ja	0 nee
- een ernstige ziekte van een dierbaar persoon	0 ja	0 nee
- een scheiding, verbreking duurzame, intieme relatie	0 ja	0 nee
- een verkeersongeval	0 ja	0 nee
- een misdrijf	0 ja	0 nee
10. Bent u tevreden met uw woonomgeving?	0 ja	0 nee

Onderdeel B Componenten van fragiliteit

B1 Lichamelijke componenten

0. Wat vindt u, over het algemeen genomen, van uw gezondheid? (P/O X)

- a. uitstekend
- b. zeer goed
- c. goed
- d. matig
- e. slecht

11. Voelt u zich lichamelijk gezond? 0 ja 0 nee

12. Bent u de afgelopen periode veel afgevallen zonder dit zelf te willen? 0 ja 0 nee

(veel is: 6 kg of meer in de afgelopen 6 maanden of 3 kg of meer in de afgelopen maand)

Heeft u problemen in het dagelijks leven door

13.slecht lopen? 0 ja 0 nee

14.het slecht kunnen bewaren van uw evenwicht? 0 ja 0 nee

15.slecht horen? 0 ja 0 nee

16.slecht zien? 0 ja 0 nee

17.weinig kracht in uw handen? 0 ja 0 nee

18.lichamelijke moeheid? 0 ja 0 nee

B2 Psychische componenten

19. Heeft u klachten over uw geheugen? 0 ja 0 soms 0 nee

20. Heeft u zich de afgelopen maand somber gevoeld? 0 ja 0 soms 0 nee

21. Heeft u zich de afgelopen maand nerveus of angstig gevoeld? 0 ja 0 soms 0 nee

22. Kunt u goed omgaan met problemen? 0 ja 0 nee

B3 Sociale componenten

- | | | | |
|---|------|--------|-------|
| 23. Woont u alleen? | 0 ja | | 0 nee |
| 24. Mist u wel eens mensen om u heen? | 0 ja | 0 soms | 0 nee |
| 25. Ontvangt u voldoende steun van andere mensen? | 0 ja | | 0 nee |

C1 Mobiliteit + module

26. Heeft u: (Ja, nee) (P/O 20)
- een stok of kruk
 - een looprek of rollator
 - een rolstoel (elektrisch of handbewogen)
 - een scoot(er)-mobiel

Zo ja, hoe vaak maakt u er binnenshuis gebruik van? (altijd, af en toe, nooit)
Zo ja, hoe vaak maakt u er buitenshuis gebruik van? (altijd, af en toe, nooit)

27. Kunt u de trap op- en aflopen ? (P/O 10)
- Zonder moeite
 - Met enige moeite
 - Met grote moeite
 - Alleen met hulp van anderen
28. Kunt u gaan zitten en opstaan uit een stoel ? (P/O 3)
- Zonder moeite
 - Met enige moeite
 - Met grote moeite
 - Alleen met hulp van anderen
29. Kunt u de woning verlaten en binnengaan ? (P/O 11)
- Zonder moeite
 - Met enige moeite
 - Met grote moeite
 - Alleen met hulp van anderen
30. Hoe vaak bent u in het afgelopen half jaar binnenshuis gevallen? (N)
- Geen enkele keer
 - Eén keer
 - Twee keer of vaker
31. Hoe vaak bent u in het afgelopen half jaar buitenshuis gevallen? (N)
- Geen enkele keer
 - Eén keer
 - Twee keer of vaker

Motoriek

32. Kunt u als u staat, bukken en iets van de grond oppakken? (P/O 5)
- Ja, zonder moeite
 - Ja, met enige moeite
 - Ja, met grote moeite
 - Nee, dat kan ik niet
33. Kunt u grotere bewegingen met hand of arm uitvoeren? (I 2)

Bijvoorbeeld:

- Opvangen en weggoaien van een voorwerp
 - Trekken of duwen
 - Pakken van een voorwerp boven het hoofd
- Ja, zonder moeite
 - Ja, met enige moeite
 - Ja, met grote moeite
 - Nee, dat kan ik niet

Persoonlijke verzorging

34. Kunt u in en uit bed stappen? (P/O 4)
- Zonder moeite
 - Met enige moeite
 - Met grote moeite
 - Alleen met hulp van anderen
35. Hoe vaak maakt u gewoonlijk gebruik van het toilet? (I 11)
- Overdag of 's avonds keer
 - 's Nachts vanuit bed keer
36. Kunt u zich aan- en uitkleden ? (P/O 13)
- Zonder moeite
 - Met enige moeite
 - Met grote moeite
 - Alleen met hulp van anderen
37. Kunt u uw gezicht en de handen wassen ? (P/O 14)
- Zonder moeite
 - Met enige moeite
 - Met grote moeite
 - Alleen met hulp van anderen
38. Kunt u zich volledig wassen ? (P/O 15)
- Zonder moeite
 - Met enige moeite
 - Met grote moeite
 - Alleen met hulp van anderen

Huishoudelijke dagelijkse levensverrichtingen

39. Kunt u huishoudelijke werkzaamheden uitvoeren? (I 5)

Bijvoorbeeld:

- *Schoonmaken of opruimen in en om huis* • *Doen van de was*
- *Koken en afwassen* • *Bed verschonen*

- a. Ja, zonder moeite
- b. Ja, met enige moeite
- c. Ja, met grote moeite
- d. Nee, dat kan ik niet

40. Kunt u uw planten, dieren of spullen verzorgen? (I 6)

Bijvoorbeeld:

- *Repareren van kleding*
- *Verzorgen van (huis)dieren* • *Verzorgen van planten of tuin*

- a. Ja, zonder moeite
- b. Ja, met enige moeite
- c. Ja, met grote moeite
- d. Nee, dat kan ik niet

AI,3 Concept Vragenlijst Mijn leefomgeving

In deze bijlage vindt u de vragenlijst zoals voorgelegd aan de klankbordgroep van deskundigen en ouderen. De opmerkingen en verbeteringen die hieruit zijn voortgekomen zijn niet verwerkt in deze vragenlijsten, maar opgenomen in de matrix.

ALGEMENE VRAGEN

- 1.1** Is de woning waarin u woont een koop- of een huurwoning?
1. koopwoning
 2. huurwoning
- 1.2** In wat voor type woning woont u. Is dit: ->
1. een eengezinswoning, vrijstaand, twee onder een kap, villa, bungalow, landhuis,
 2. een flat, etagewoning, appartement, maisonnette, bovenwoning, benedenwoning,
 3. overig (woonboot, woonwagen)
- 1.3** Beschikt u over een eigen tuin of balkon?
1. een tuin
 2. balkon, dakterras

TOEGANG WONING

Wanneer u in een appartement woont:

- 2.1** Is er sprake van een gemeenschappelijke voordeur?
1. ja
 2. nee
- Indien ja, gemeenschappelijke voordeur aanwezig**
- 2.2** Is er bij de gemeenschappelijke voordeur sprake van een hoge opstap of enkele (2,3) treden vanaf de straat tot de deur?
1. Ja
 2. Nee
- Indien ja, hoge opstap aanwezig**
- 2.3** Is er een beugel of leuning aanwezig?
(Of traplift in geval van trap)
1. Ja

2. Nee
- 2.4 Kunt u het slot gemakkelijk open maken? (optie)
1. Ja
 2. Nee
- 2.5 Is er een intercom aanwezig? (optie)
1. Ja
 2. Nee
- 2.6 Wat is de hoogte van de drempel bij de voordeur?
1. lager dan 2 cm
 2. hoger dan 2 cm
- 2.7 Wat is de breedte van de voordeur?
- Maten
1. minder dan 85 cm
 2. 85 cm of meer
- 2.8 Wat is de ruimte naast, voor en achter de deur?
- Maten
1. 35 cm naast en 110 cm breed , 90 cm diep, (als deur open staat)
 2. kleiner dan bovenstaande
- 2.9 Kunt u de deur met een automatische deuropener openen?
1. ja
 2. nee
- 2.10 Zit er een deurdranger op deze deur?
1. ja
 2. nee

TOEGANG EIGEN WONING

- 4.1 Is er bij de voordeur sprake van een hoge opstap of enkele (2,3) treden vanaf de straat tot de deur?
1. ja
 2. nee
- 4.2 Is het toegangspad voldoende vlak en breed?
- 4.3 Wat is de hoogte van de drempel?
1. lager dan 2 cm
 2. hoger dan 2 cm
- 4.4 Wat is de breedte van de deur?
- Maat binnenkant in cm
1. minder dan 85 cm
 2. 85 cm of meer
- 4.5 Wat is de ruimte naast, voor en achter de deur?
- Maten
1. 35 cm naast en 110 cm breed , 90 cm diep, (als deur open staat)
 2. kleiner dan bovenstaande
- 4.6 Kunt u het slot gemakkelijk open maken? (optie)
1. ja
 2. nee
- 4.7 Kunt u de deurbel goed horen? (optie)
1. ja
 2. nee

DOORGANG BINNEN WONING

Voor 1. toilet (indien aanwezig), 2. badkamer, 3. woonkamer, slaapkamer, keuken), 4. tuin/balkon (indien aanwezig)

5.1 Wat is de hoogte van de drempel?

1. lager dan 2 cm
2. hoger dan 2 cm

5.2 Wat is de breedte van de deur?

Maat in cm

1. minder dan 75 cm
2. tussen 75 en 85 cm
3. 85 cm of meer

5.3 Kunt u vanaf uw woonkamer zonder traplopen in de keuken, het toilet, de badkamer en slaapkamer komen?

1. Ja
2. Nee

SANITAIR

7.1 Welke sanitaire ruimten zijn in uw woning aanwezig?

- a. Badkamer
- b. Apart (e) toilet (ten)
- c. Aparte doucheruimte

7.2 **Indien 7.1b = ja (aparte toiletten)**

Hoeveel aparte toiletten zijn in uw woning aanwezig?

Aantal:

BADKAMER

Indien badkamer aanwezig

8.1 Zijn in uw badkamer de volgende voorzieningen aanwezig?

- a. wastafel
- b. toilet
- c. aparte douche
- d. bad
- e. bad met douche

- 1. Ja
- 2. Nee

8.2 Wat is de oppervlakte van de badkamer?

Meten breedte en diepte in cm

8.3 Is de wastafel voorzien van een thermostaatkraan? (optie)

- 1. Ja
- 2. Nee

8.4 **Indien u een toilet in de badkamer heeft:**

Is de toiletpot verhoogd?

- 1. ja
- 2. nee

8.5 Zijn er beugels aangebracht naast de toiletpot?

Indien u een aparte douche heeft:

8.6 Heeft de douche een rand?

- 1. douche op afschot (vloer loopt door in douche)
- 2. douchebak of douche met opstaande rand

8.7 Wat is de afmeting van de douche?

8.8 Is de vloer van de douchecel anti-slip gemaakt? (optie)

8.9 Is er een douchezitje aanwezig? (optie)

8.10 Zijn er beugels in de douche aanwezig?

Indien u een bad heeft?

- 8.11 Is het bad anti-slip gemaakt? (optie)
- 8.12 Is er een beugel aanwezig?
- 8.13 Heeft het bad een lage instap? (optie)

APARTE TOILETRUIMTEN

Indien apart toilet aanwezig

- 9.1 Wat is de oppervlakte van het toilet?

meten breedte en diepte in cm

1. kleiner dan 170*220
2. groter dan 170*220

- 9.2 Is de toiletpot verhoogd?

1. ja
2. nee

- 9.3 Zijn er beugels aangebracht naast de toiletpot?

- 9.4 Is op de verdieping waar u slaapt een toilet aanwezig?

1. Ja
2. Nee

APARTE DOUCHERUIMTE

Indien 7.1.c = ja

Vraag 8.3 t/m 8.7 hier stellen

SLAAPKAMER

- 10.1 Wat is de breedte van uw slaapkamer?

maat in cm

10.2 Wat is de diepte van uw slaapkamer?

maat in cm

10.3 Hoeveel ruimte heeft u naast het bed?

Maat in cm

10.4 Is er een wastafel aanwezig?

1. ja

2. nee

KEUKEN

10.5 Wat is de oppervlakte van de keuken?

Meten breedte en diepte

10.6 Is uw keuken aangepast?

Heeft u bijvoorbeeld kastjes vervangen door lades?

VEILIGHEIDSVORZIENINGEN

11.1 Is er een alarmbel of -knop in uw woning aanwezig? (inclusief draadloos alarmeren)

1. Ja 2. Nee

11.2 Is er een rookmelder in uw woning aanwezig?

1. Ja 2. Nee

11.3 Zijn overige voorzieningen aanwezig:

a. Videofoon

b.... Aanvullen met advieszaken

11.4 Kunt u zien wie er voor uw deur staat?

indien 1.3 duidt op een meergezinswoning met diensten

11.5 Voorzieningen woningcomplex

a. huismeester

b. receptie

c. recreatieruimte

d. restaurant

e. ...

GEBRUIK ZORG- EN WELZIJNSDIENSTEN

Maakt u gebruik van de volgende diensten?

12.1 **Professionele** hulp bij de persoonlijke verzorging

1. Ja 2. Nee

12.2 Verpleegkundige - of verpleegtechnische hulp (injecties, wondverzorging)

1. Ja

2. Nee

12.3 Dagbehandeling i.v.m. somatische of psychogeriatrische

1. Ja

2. Nee

12.4 Kortdurende opvang

1. Ja

2. Nee

12.5 Professionele huishoudelijke hulp bij huishouden, schoonmaken, boodschappen

1. Ja

2. Nee

12.6 Plaatselijk vervoer (Bijvoorbeeld Deeltaxi, via WMO)

1. Ja

2. Nee

12.7 Recreatieve bezigheden via een ontmoetingscentrum, wijkservicecentrum of buurtcentrum

1. Ja

2. Nee

12.8 Fysiotherapie

1. Ja

2. Nee

12.9 Sportieve activiteiten

1. Ja

2. Nee

HULP

13.1 Zijn er mensen in uw omgeving die u helpen met dagelijkse activiteiten, die u zelf niet meer kunt? (zoals huishoudelijk werk, boodschappen, vervoer)

1. ja

2. nee

13.2 Zijn er mensen in uw omgeving die u *kunnen* helpen met dagelijkse activiteiten, wanneer u dat *in de toekomst* niet meer kunt? (zoals

huishoudelijk werk, boodschappen, vervoer)

1. ja
2. nee

GEBRUIK (BETAALDE) SERVICE

14.1 Maakt u (of iemand uit uw huishouden) gebruik van de volgende door u zelf betaalde service?

a. maaltijdvoorziening (tafeltje dekje of restaurant)

1. Ja
2. Nee

b. boodschappenvoorziening

1. Ja
2. Nee

d. hulp bij onderhoud van de woning (of kleine klusjes in huis)

1. Ja
2. Nee

d. verzorging van de was

1. Ja
2. Nee

e. onderhoud van de tuin

1. Ja
2. Nee

f. door u zelf betaalde hulp in het huishouden

VOORZIENINGEN

14.1 Zijn de volgende voorzieningen u **in uw wijk** aanwezig:

a. een huisartsenpraktijk

1. Ja

1. Nee

b. een apotheek (of leveringsdienst van medicatie aan huis)

1. Ja

3. Nee

c. een informatiepunt wonen, welzijn zorg (loket)

1. Ja

2. Nee

d. ouderenadviseur, thuisbezoek

1. Ja

2. Nee

14.2 Zijn de volgende voorzieningen in uw wijk **aanwezig?**

a. Bank of pinautomaat (kan ook in een winkel)

1. ja

2. nee

indien bank of pinautomaat aanwezig:

Afstand is:

1. Minder dan 400m

2. Tussen 400 en 600 m

3. Meer dan 600m

Dezelfde vragen voor:

b. Bibliotheek

c. Winkels voor dagelijkse boodschappen

d. Winkels voor overige boodschappen

e. Bus- of tramhalte

- f. Parkeerplaats bij uw woning
- g. Dienstencentrum, wijkcentrum, buurtcentrum
- h. Park
- i. Verzorgingshuis met voorzieningen voor de buurt
- j. Uitgaans- en ontmoetingsgelegenheden (theater, kerk, café etc)

GEBRUIK van voorzieningen

14.3 Maakt u gebruik van de bovenstaande voorzieningen?

indien 14.2a= ja

a. Bank of pinautomaat

1. ja

2. nee

Dezelfde vragen voor de voorzieningen 14.2b t/m 14.2j en 14.1a t/m 14.1d

AI,3 Concept Vragenlijst Mijn mening

In deze bijlage vindt u de vragenlijst zoals voorgelegd aan de klankbordgroep van deskundigen en ouderen. De opmerkingen en verbeteringen die hieruit zijn voortgekomen zijn niet verwerkt in deze vragenlijsten, maar opgenomen in de matrix.

Deze vragen sluiten in grote lijnen aan op de vragen van MIJN LEEFOMGEVING. De lijst is nog niet compleet, maar geeft een indruk van de mogelijke vragen, die meer op persoonlijke overwegingen/ aspecten gericht zijn.

ALGEMENE VRAGEN

- 1 Denkt u binnen 2 jaar te gaan verhuizen?
1. ja
2. nee
3. Misschien
- 2 **Indien u wilt verhuizen:** Waarom denkt u binnen 2 jaar te verhuizen?
1. De woning is te groot
2. De woning is te klein
3. Ik ga liever naar een gelijkvloerse woning
4. Ik voel mij niet veilig
5. Ik mis (oproepbare) zorg dichtbij
6. Ik wil dichterbij mijn kinderen wonen
7. Ik wil niet alleen wonen
- 3 Wilt u in de wijk waar u nu woont blijven wonen?

1. ja, anders verhuis ik niet
2. ja, tenzij het echt niet anders kan

3. nee, ik wil naar wijk x.
4. maakt niet uit
- 4 Gaat uw voorkeur uit naar een huur- of een koopwoning?

1. koopwoning
2. huurwoning
- 5 In wat voor type woning zou u willen wonen?
1. Appartement
2. Gelijkvloerse woning
3. Aanleunwoning
4. Maakt niet uit
- 6 Wilt u een woning voorzien van balkon?
1. Ja
2. Nee
- 7 Wilt u een woning voorzien van een tuin?
1. Ja
2. Nee

TOEGANG WONING

- 8** Kunt u uw woning binnengaan?
1. Ja (door naar vraag 4)
 2. Met moeite
 3. Nee

9 **Indien antwoord bij 3.1 = nee of met moeite**

Komt dit door:

- De hoogte van de drempel
- De breedte van de deur
- Het slot
- Het toegangspad
- De ruimte voor de deur
- De ruimte achter de deur

DOORGANG BINNEN WONING

- 10** Kunt u zich verplaatsen binnen uw woning?
1. Ja
 2. Nee
 3. Met moeite

Indien antwoord nee of met moeite

Komt dit door:

- De hoogte van drempels
- De breedte van deuren
- De aanwezigheid van een trap
- Anders, nl.....

BADKAMER

- 11** Bent u tevreden met uw badkamer?
1. Ja
 2. Nee

Indien nee, waarom niet?

- Te klein
- te glad
- te weinig houvast
- toiletpot te laag (indien aanwezig)
- rand bij douche (indien aanwezig)
- anders, namelijk....

12

Denkt u dat u hier zorg of hulp kunt krijgen, mocht dit nodig zijn?

1. Ja
2. Nee
3. Weet ik niet

APARTE TOILETRUIMTE

13

Bent u tevreden met uw toiletruimte?

1. Ja
2. nee

Indien nee, waarom niet?

- te klein
- te weinig houvast
- toiletpot te laag (indien aanwezig)
- anders, namelijk.....

14

Bent u bang om te vallen als u 's nachts naar het toilet gaat?

1. Ja
2. Nee
3. Soms

ALGEMENE VRAGEN

- 1 Denkt u binnen 2 jaar te gaan verhuizen?
1. ja
 2. nee
 3. Misschien
- 2 **Indien u wilt verhuizen:** Waarom denkt u binnen 2 jaar te verhuizen?
1. De woning is te groot
 2. De woning is te klein
 3. Ik ga liever naar een gelijkvloerse woning
 4. Ik voel mij niet veilig
 5. Ik mis (oproepbare) zorg dichtbij
 6. Ik wil dichterbij mijn kinderen wonen
 7. Ik wil niet alleen wonen
- 3 Wilt u in de wijk waar u nu woont blijven wonen?
1. ja, anders verhuis ik niet
 2. ja, tenzij het echt niet anders kan
 3. nee, ik wil naar wijk x.
 4. maakt niet uit
- 4 Gaat uw voorkeur uit naar een huur- of een koopwoning?
1. koopwoning
 2. huurwoning
- 5 In wat voor type woning zou u willen wonen?
1. Appartement
 2. Gelijkvloerse woning
 3. Aanleunwoning
 4. Maakt niet uit
- 6 Wilt u een woning voorzien van balkon?
1. Ja
 2. Nee
- 7 Wilt u een woning voorzien van een tuin?
1. Ja
 2. Nee

TOEGANG WONING

- 8** Kunt u uw woning binnengaan?
4. Ja (door naar vraag 4)
 5. Met moeite
 6. Nee

9 **Indien antwoord bij 3.1 = nee of met moeite**

Komt dit door:

- De hoogte van de drempel
- De breedte van de deur
- Het slot
- Het toegangspad
- De ruimte voor de deur
- De ruimte achter de deur

DOORGANG BINNEN WONING

- 10** Kunt u zich verplaatsen binnen uw woning?

4. Ja
5. Nee
6. Met moeite

Indien antwoord nee of met moeite

Komt dit door:

- De hoogte van drempels
- De breedte van deuren
- De aanwezigheid van een trap
- Anders, nl.....

BADKAMER

- 11** Bent u tevreden met uw badkamer?

3. Ja
4. Nee

Indien nee, waarom niet?

- Te klein
- te glad
- te weinig houvast
- toiletpot te laag (indien aanwezig)
- rand bij douche (indien aanwezig)
- anders, namelijk....

12

Denkt u dat u hier zorg of hulp kunt krijgen, mocht dit nodig zijn?

4. Ja
5. Nee
6. Weet ik niet

APARTE TOILETRUIMTE

13

Bent u tevreden met uw toiletruimte?

3. Ja
4. nee

Indien nee, waarom niet?

- te klein
- te weinig houvast
- toiletpot te laag (indien aanwezig)
- anders, namelijk.....

14

Bent u bang om te vallen als u 's nachts naar het toilet gaat?

4. Ja
5. Nee
6. Soms

- 21** Kunt u de voorzieningen zonder problemen bereiken?
1. Ja, goed bereikbaar
 2. Redelijk bereikbaar
 3. Met moeite bereikbaar

Indien redelijk/met moeite:

Waardoor komt dit?

- Losliggende stoeptegels
- Smalle stoepen
- Geen parkeerplaatsen dichtbij de voorziening
- Gevaarlijke oversteekplaatsen
- Anders, namelijk....

- 23** Zijn er voorzieningen in de wijk waar u gebruik van wil maken maar dat niet doet?
1. Ja
 2. Nee

Indien Ja

Welke voorziening(en) zou u willen gebruiken?

-
-

Waarom maakt u er nu nog geen gebruik van?

- ...

LOSSE MENINGVRAGEN

- 24** In welke mate ondervindt u overlast in uw wijk?
- a. door directe burens
1. (Bijna) nooit
 2. Soms
 3. Vaak
- b. door jongeren
1. (Bijna) nooit
 2. Soms
 3. Vaak

c. door vormen van geluidsoverlast

1. (Bijna) nooit
2. Soms
3. Vaak

d. zwerfvuil

1. (Bijna) nooit
2. Soms
3. Vaak

e. bekladding/graffiti

1. (Bijna) nooit
2. Soms
3. Vaak

25

Voelt u zich wel eens onveilig op straat?

a. onveilig gevoel op straat

1. (bijna) nooit
2. soms
3. vaak

AI, 1 en 2 Notitie klankborden deskundigen

September 2011, Esther Felix

Toelichting

Om de opzet en bruikbaarheid van de vragenlijsten te toetsen, zijn deze allereerst voorgelegd aan vijf deskundigen en vertegenwoordigers van ouderen. De vragenlijsten MIJN LEEFOMGEVING, MIJN GEZONDHEID en MIJN MENING zijn vooraf toegestuurd en tijdens een individuele afspraak besproken.

De volgende vragen stonden tijdens het gesprek centraal:

- Wat vindt u van de opzet?
- Dekken de vragen de praktijk volgens u?
- Wat ontbreekt of wat is juist overbodig?
- In welke vorm kunnen deze vragen volgens u het beste voorgelegd worden aan de doelgroep?

In dit verslag is een overzicht opgenomen van de gesproken deskundigen en een samenvatting van de belangrijkste punten die uit de gesprekken naar voren kwamen. Specifieke opmerkingen over de vragenlijsten zijn opgenomen in de vragenlijsten zelf.

Overzicht deskundigen

Naam	Organisatie	Functie
Anneke van der Vlist	CSO Utrecht	beleidsmedewerker wonen, welzijn en zorg
Ingrid Van Putten	Careyn Thuiszorg Schiedam	beleidsmedewerker
Anneke Latupeirissa	gemeente Rotterdam Kralingen Crooswijk	procesmanager woonservicegebieden en bestuursadviseur
Peter de Lange	Rondom Wonen Pijnacker-Nootdorp	bestuursadviseur
J. Grootveld	Ir. Grootveld architect en adviseur	zelfstandig architect en adviseur op het gebied van woningaanpassingen

Conclusie

Uit de gesprekken met deskundigen kunnen een aantal tips worden afgeleid om de vragen en vragenlijsten te verbeteren. Daarnaast roepen de gesprekken verschillende vragen op. Deze zijn hieronder op een rijtje gezet.

De huidige vragenlijsten worden beoordeeld als complex, omvangrijk, beperkt belevingsgericht en daardoor niet aantrekkelijk voor de doelgroep om in te vullen.

Daarom:

1. Minder vragen
2. Vragen eenvoudiger maken en mensen niet iets op laten meten
3. De vragen moeten meer vanuit de beleving gesteld worden. Dit maakt het aantrekkelijk om in te vullen en zal mensen stimuleren de vragenlijst af te maken.
4. Of hulp aanbieden bij het beantwoorden van de vragen. Bijvoorbeeld via een professional of de kinderen ...
5. Verschillende keren wordt aangeraden de vragen vanuit het hulpmiddel/ of de mate van beperking te stellen, zodat de vragen aansluiten bij de persoonlijke situatie van mensen.
6. De Mijn Mening vragenlijst wordt als stimulans gezien om over de woonomgeving na te denken, anderen zien deze lijst als dubbelop en vinden veel van de vragen feitelijk. Dus als we dit willen gebruiken: de vraagstelling aanpassen.
7. In het geval van een toepassing op Internet: hoe bereiken we ouderen die geen gebruikmaken van de computer? Deze keuze beperkt nu je doelgroep.
8. Wat is onze meerwaarde? De deskundigen zien de meerwaarde in het kunnen koppelen van de vraag aan het lokale aanbod. En, wanneer we data gaan verzamelen, in het kunnen signaleren van trends.
9. Wie willen we bereiken? Welke doelgroep? 65-75 zal meer gericht zijn op bewustwording, 75+ voor hen zullen de adviezen meer bruikbaar zijn. Mensen met of zonder beperking. De kinderen of kleinkinderen van oudere mensen ...
10. Hoe leggen we de vragenlijsten voor? Computer (ToegankelijkBouwen.nl, PAL4, digitale vragenlijst), schriftelijk, tijdens een bezoek van een professional ...
11. En wat willen we bereiken? Bewustwording, data voor gemeenten...
12. Om mensen daadwerkelijk te activeren is meer nodig. Bieden wij een aanvullend programma?
13. Om mensen te bereiken die niet met het thema bezig zijn en geen problemen hebben, zal meer nodig zijn dan het simpel voorleggen van de vragen.

AI,2 en 3 Notitie cognitieve test

Oktober 2011, Esther Felix

Introductie

De vragenlijsten voor het project Toekomst Vast en Zorgzeker Wonen zijn cognitief getoetst door deze voor te leggen aan de doelgroep. In totaal hebben 5 respondenten aan dit deelonderzoek meegedaan, waarvan 4 woonachtig in Rotterdam (deelgemeente Kralingen-Crooswijk) en 1 respondent in Kampen. In het onderstaande schema is een overzicht weergegeven met de datum waarop het gesprek heeft plaatsgevonden, de leeftijd en woonsituatie.

In het algemeen kan gezegd worden dat de respondenten het leuk vonden om aan het onderzoek mee te werken. In dit document zullen de belangrijkste opmerkingen en conclusies verwoord worden. Reacties op specifieke vragen zullen in de vragenlijsten zelf aangegeven worden. Per respondent wordt een korte omschrijving gegeven van de persoonlijke situatie.

Respondent	Leeftijd	Woonplaats	soort woning	Eigendoms-verhouding
Mevrouw 1	83	Kampen	2-onder-1-kap woning	Koop
Mevrouw 2	82	Kralingen	Herenhuis met trap zonder lift	Koop
Mevrouw 3	71	Kralingen/Crooswijk	Appartement in portiekflat, vierde verdieping, geen lift	Huur
Mevrouw 4 (woont samen haar man)	78 (83)	Kralingen	Herenhuis met trap zonder lift	Koop
Meneer 5	89	Crooswijk	Appartement in flat grenzend aan verzorgingshuis, 21 ^e verdieping (Hoppesteyn)	Huur

Opzet deelonderzoek: het cognitief testen

Aan elke respondent is òf de vragenlijst 'Mijn Leefomgeving' òf 'Mijn Mening' voorgelegd. Dit gezien de omvang en de beschikbare tijd. De lijst 'Mijn Gezondheid' bestaat uit reeds geteste vragen en is daarom niet opnieuw voorgelegd. Twee respondenten hebben de lijst Mijn Leefomgeving beoordeeld en drie respondenten Mijn Mening. De gesprekken duurden gemiddeld 1,5 uur.

Het voorleggen van de lijsten heeft in de thuissituatie plaatsgevonden, waarbij de respondent zelf hardop de vragen voorlas en hierop reageerde. De onderzoeker noteerde ondertussen de reactie. Bij het bespreken van de vragen stonden de volgende punten centraal;

- Is de vraag helder/ begrijpelijk?
- Is het antwoord helder/ begrijpelijk?
- Is de vraag makkelijk te beantwoorden?
- Eventuele suggestie voor betere vraagstelling/ antwoordcategorieën

Ter afsluiting is gevraagd naar de mening over de vragenlijst als geheel, of ze deze in zouden vullen en of ze de voorkeur geven aan de vragenlijst op papier of internet.

Conclusie

- Ja/nee vragen zijn makkelijk in te vullen.
- De Mijn Mening vragen zijn makkelijker te beantwoorden (dan Mijn Leefomgeving).
- Geen meetvragen stellen, eventueel ter ondersteuning of informatie zodat mensen uit nieuwsgierigheid kunnen meten (zoals bij huistest.nl wordt gedaan). Eén respondent was buiten adem en een mevrouw die slecht ter been was gaf aan dit niet te kunnen. Sommige mensen hadden er ook gewoon geen zin in.
Esther: bij ZetOpen, het expertisecentrum voor toegankelijkheid van de CMO Noord-Brabant (mijn vorige werkgever), werkten we met bouwkundigen die toegankelijkheidschecks afnamen bij gebouwen. Het is namelijk belangrijk wat je precies meet en dat je weet waarom je iets meet. Ik merkte bij de test dat dit voor 'leken' erg lastig is.
- Uit de reacties op de meetvragen in mijn leefomgeving blijkt dat deze niet aansluiten bij de beleving van bewoners. Mensen beoordelen hun woning niet vanuit toegankelijkheid, maar vanuit het praktische gebruik. Bijvoorbeeld: "ja ik vind de badkamer te klein, omdat ik mijn wasmachine niet kwijt kan" (en niet vanwege kunnen ontvangen van hulp). De aanwezigheid van een opstaande rand bij de douche wordt soms juist als wenselijk ervaren, vanwege wateroverlast, terwijl een opstaande rand vanuit de toegankelijkheid niet wenselijk is. Er zit dus een verschil tussen de normen en wat mensen zelf als belemmerend ervaren.
- Aansluitend op het vorige punt: Mensen vinden ook andere manieren om met belemmeringen in hun woning om te gaan. Bijvoorbeeld het optillen van een rollator bij een drempel (gedrag) in plaats van de drempel te verlagen of ze besluiten er anders tegenaan te kijken: "De trap beklimmen gaat soms moeilijk, maar het houdt me ook fit"(houding). Hier rekening mee houden bij de vraagstelling en het geven van adviezen: inspelen op fysieke aanpassing woning, gedrag en houding.
- Ook uit de reacties op de Mijn Mening vragen met antwoordcategorieën zoals ruimte voor en achter deur en breedte deuren blijkt dat deze uit de normering zijn gesteld, terwijl mensen veelal geen idee hebben waarom iets gevraagd wordt. Tenzij ze echt in een rolstoel zitten en hiermee geconfronteerd worden. Ze hebben er geen last van, dus het doet er ook niet toe!
- Er spelen veel aspecten mee in het ergens prettig en lang zelfstandig kunnen blijven wonen. De respondenten refereerden eerder naar de wijk, bijvoorbeeld de verkeerssituatie en bereikbaarheid van voorzieningen, dan naar de woning zelf en bijvoorbeeld de opstap bij de voordeur.
- Een schriftelijke vragenlijst heeft de voorkeur. Slechts één respondent gaf aan de vragen op de computer in te willen vullen.

AI,4 Conceptmatrix

In deze bijlage is een voorbeeldregel weergegeven uit de matrix. Hierin is de samenhang te zien tussen de vragen over de leefomgeving aan de linkerkant, de gezondheidsvragen en de meningvragen. Aan de rechterzijde is een mogelijk advies weergegeven.

NR	VRAAG	relatie Gezondheid Pols+	toelichting	MIJN MENING (en persoonlijke factoren)	ADVIEZEN
1.5	Kunt u uw woning vanaf de straat bereiken zonder traplopen? TOELICHTING Lift, hoge opstap en 2, 3 tredjes is geen trap. Vier en meer wel. 1. Ja 2. Nee	Pols 10	relatie met drempel hoofdtoegang sdeur	M7 Is de aanwezigheid van de trap om bij uw voordeur te komen reden om (op termijn) over aanpassingen of verhuizen na te denken? 1. nee. 2. zsm aanpassen 3. op termijn aanpassen 4. niet aanpassen en op termijn verhuizen 5 zsm aanpassen en op termijn verhuizen	Indien 1.5=Nee en Pols 10=2,3 (moeite) met trap ADVIES TRAP U kunt de trap op verschillende manieren veiliger en makkelijker te beklimmen maken: Leuning aan beide zijden trap, goede verlichting, traplift. Ook zijn er oefeningen beschikbaar voor betere balans etc. Pols 10=4: direct aanpassen of verhuizen

AI,4 Notitie tweede ronde gesprekken deskundigen

November 2011, Esther Felix

Om de functionaliteit van de vraag en aanbod module en de koppeling daartussen verder uit te kunnen werken, hebben gesprekken plaatsgevonden met het veld. De nadruk in deze gesprekken lag op de functionaliteit van de vraag en aanbod module. In deze fase zijn drie deskundigen benaderd, die direct contact hebben met de doelgroep: een ouderenadviseur, de coördinator van de Vraagwijzer in Rotterdam en een belangenbehartiger van senioren. Hieronder staat een verslag van deze gesprekken en een opsomming van de vragen die als leidraad hebben gediend.

Leidraad gesprek

- Welke vragen van ouderen kom je tegen in jouw praktijk en waar ontstaan problemen op het vlak van wonen, welzijn en zorg?
- Welke oplossingen/adviezen komen hieruit voort? Aan welke adviezen/informatie/oplossingen heeft de doelgroep behoefte?
- Welke koppeling tussen de vraag en het aanbod tussen wonen, welzijn en zorg is volgens u gewenst?

Met betrekking tot onze opzet:

- Wat is uw indruk van onze plannen? (toelichting laten zien)
- Wat moeten opleveren voor de oudere of uw organisatie?
- Wat vindt u van het idee om de vragen integraal aan te bieden via de website toegankelijk bouwen? (Screenshots laten zien)
- Wat vindt u van de adviezen? (Adviezen laten zien)

Overzicht deskundigen

Naam	Organisatie	Functie
Gulan Kaytan	ouderenadviseur deelgemeente Kralingen- Crooswijk	DOCK ouderenwerk
Jose Bouwens	deelgemeente Kralingen- Crooswijk	Coördinator Vraagwijzer
Harrie Dirx	Etten-Leur	belangenbehartiger van senioren

Conclusie

Vraagmodule/ toegankelijk bouwen

- Vraag achter vraag en complexe hulpvraag is lastig te achterhalen met een systeem als toegankelijk bouwen, wel is het goed voor bewustwording en informatieverstopping.
- Kijken naar mogelijkheden doelgroep qua computervaardigheid, taalvaardigheid en begrip. In Kralingen-Crooswijk veel allochtone ouderen.

- Herkenning van de vragen. De IV adviseur en Vraagwijzer medewerker stellen deze vragen ook.
- Het beantwoorden van vragen aantrekkelijk maken, bijvoorbeeld door simpele vragen te stellen en er een beloning aan te koppelen (vb. Vakantie-expert)
- Ouderen weten wat hun woonwensen zijn
- Vragen over huidige woning en vragen over woonwensen kun je beter als aparte onderdelen benaderen: het is een ander verhaal.

Aanbodmodule

- Er is geen eenduidige definitie van 55+ of voor ouderen geschikte woningen
- Openbare ruimte en beheer ervan belangrijk.
- Inspelen op moment dat mensen met de VUT gaan, dit is vaak het laatste moment dat grote aanpassingen aan de woning worden gedaan
- Voor corporatie: inzicht in aanbod door bewoners beperkt. Het Funda concept zou voor hen interessant kunnen zijn, ook om huidige en toekomstige vraag inzichtelijk te maken.
- Voor bewoners is het Funda concept interessant om de huidige of toekomstige match te kunnen zien, bewustwording en voorbereiding op toekomst.
- Aandacht voor plus en minpunten/ beperkingen van voorzieningen en huisvesting: eerlijkheid en transparantie
- Voorziening erbij laten zien is goed
- Informatie op internet is goed, naast persoonlijke hulpverlening

Aandachtspunten voor adviezen

- Kijken naar draagvlak, motivatie en capaciteit van mensen, aangezien steeds minder vanuit de gemeente vergoed wordt
- Goede medische check belangrijk
- Termijn meenemen, bijvoorbeeld twee jaar
- Verhuizing regelen is vaak ook een probleem. Met verhuisadvies ben je er niet.
- Sommige subsidieregelingen zijn gemeente specifiek.
- Het laten aanbrengen van aanpassingen is vaak te duur (niet het materiaal/de aanpassing zelf)
- Benadering en uitleg van de adviezen is belangrijk.
- Ouderadviseur mist kranen in de adviezen.

Aandachtspunten met betrekking tot output

- Antwoorden zijn niet altijd betrouwbaar; mensen hebben soms moeite met eigen situatie inschatten
- Kennisplatform is interessant om centraal innovaties te laten zien, ook aanvullend op aanbod.

Algemeen

- “Meer woningen voor ouderen” is interessante partij, omdat zij actief werken aan bewustwording onder ouderen.

AI,4 Verslag deskundigen frailty

Verslag bespreking (2 november) over stand van zaken frailty onderzoek en match met TVZZW

Aanwezig: Robbert Gobbens en Bert Vrijhoef
Marianne Groen en Rom Perenboom (TNO)

Robbert Gobbens licht de stand van zaken toe met betrekking tot zijn frailty onderzoek (*Frail elderly. Towards an integral approach*. mei 2010)

Gobbens geeft aan dat met de TFI test frailty geïdentificeerd kan worden op een integrale wijze (fysieke, sociale en psychische domeinen). In dit instrument wordt de nadruk gelegd op problemen in het dagelijks leven door lichamelijk problemen en activiteiten (lopen, zien, horen, kracht en moeheid)(8 items) en op psychische problemen (4 items) en sociale problemen (3 items) . De vragenlijst is gevalideerd aan de hand van andere instrumenten en performancetesten in een groter onderzoek in Roosendaal onder 480 75+-ers. Onder 75+-ers is een prevalentie van 47% frailty gemeten. Naast de vragenlijst zijn ook objectieve metingen verricht met gevalideerde instrumenten.

De TFI is voorspellend (in termen van specificiteit en sensitiviteit) bij een afkappunt van 5. zie ook de publicatie. Bij fragiele mensen nemen de problemen met ADL en HDL toe en in meerdere mate de vraag naar verpleging, verzorging en mantelzorg. Er komt een artikel in de Gerontologist over sensitiviteit ten aanzien van verandering over de tijd van het instrument. De onderlinge verhouding van de fysieke, sociale en psychische factoren is niet gewogen.

Op dit moment zijn er nog geen interventies ontwikkeld of preventieve adviezen en maatregelen gevalideerd. Wel is Careijn bezig met een meting naar de effecten van verpleging bij kwetsbare mensen. De TFI is een epidemiologisch instrument om kwetsbaar te onderscheiden van niet kwetsbaar.

Het is potentie denkbaar om preventieve adviezen te ontwikkelen of interventies te koppelen via een instrument als TFI aan TVZZW. Deze moeten echter wel gevalideerd worden. Mogelijk zouden getrapte adviezen kunnen worden ontwikkeld. Bijvoorbeeld: wanneer iemand aangeeft dat zijn woonomgeving problemen oplevert, dat dan bijvoorbeeld de TVZZW modulen in beeld komt.

Men staat aan de vooravond van verder onderzoek naar interventies. Hierbij zal de leefstijl ook een beïnvloedende factor zijn.

Gobbens en Vrijhoef zien mogelijkheden voor TVZZW om aan te sluiten bij de huidige praktijk van het onderzoek. Mogelijk kan gezamenlijk worden opgetrokken in een proeftuin waar de TFI zal worden getest onder 65-plussers. We spreken af om elkaar op de hoogte te houden van de ontwikkelingen.

Verslagje gesprek over Kwetsbaarheid met vakgroep Geriatrie UMC Radboud.

Aanwezig: Vanuit UMC Radboud: Rene Melis (sr. onderzoeker) , Anke Persoon (verpleegkundig expert) en Minke Nieuwboer (coördinator zorg en welzijnsnetwerk (Welzo NN)

Vanuit TNO: Marianne Groen en Rom Perenboom

Datum 7-11-2011

- Eerst belangrijke opmerking: kwetsbaarheids instrumenten worden ontwikkeld met een specifiek doel en zijn dus niet voor van alles en nog wat in te zetten. Huidige instrumenten zijn of op zorg gericht (soort van screener/indicatie) of voor epidemiologisch onderzoek (bijv. TFI, GFI)
- Binnen de vakgroep (olv Marcel Olde Rikkert) is de 'kwetsbaarheids-vragenlijst' Easycare uit het engels vertaald en gevalideerd. Deze is vooral gericht om ouderen te identificeren die integrale (geriatische) zorg nodig hebben.
- De procedure die gevolgd wordt om deze groep te herkennen is als volgt:
 - o Huisartsen maken een eerste 'schifting' van de ouderen op basis van een itemlijst met 14 topics/domeinen.
 - o De ouderen die NIET als kwetsbaar worden geïdentificeerd krijgen een self-assessment voorgelegd over hun situatie.
 - o Dan is er een groep die als Kwetsbaar/frail wordt gedefinieerd. Deze krijgen vervolgens Easycare voorgelegd.
 - o Dan is er een groep waar de huisarts het eigenlijk nog niet van weet. Die krijgen een 2-e trap t.b.v. hun welzijn.
- Easycare is al gebruikt in Engeland en in Portugal.
- Validatie etc. is nog in volle gang, nu vooral gericht om te bezien of kwetsbare ouderen (70-plus) met complexe problemen (m.n. omgevingsfactoren) te onderscheiden zijn die integrale zorg nodig hebben.

Er zijn nog enkele andere schalen naast genoemde: de RAI voor verpleeghuizen en de RAI voor verzorgingshuizen.

Opmerking: zijn bezig te bezien of de principes van sociale netwerken ala HYVES te gebruiken zijn in de zorg: de patiënt voegt zijn professionele zorgverleners toe als 'vriend', die via dat netwerk dan kunnen overleggen, adviseren etc. Delen van het (medisch) dossier kunnen dan daar ook neergelegd worden. Der patiënt is de regievoerder, die nodigt uit.

AI,4 Verslag workshop (innovatie)

30 november 2011

Aanwezigen

Rob van der Maarel	Gespreksleider
Marianne Kuijpers-Linde	Urban Development, Innovatie Directeur
Sander Schaminée	Urban Environment & Safety (Utrecht), Geodata specialist
Anita Cremers	Human Factors (Soesterberg), Ontwerp mens-
computer interactie	
Martijn van Emmerik	Participation & Social Cohesion (Hoofddorp) TNO idea: serious gaming
Rom Perenboom	Life Style (Leiden)
Esther Felix	Centrum Zorg en Bouw
Harry Post	Centrum Zorg en Bouw
Marianne Groen	Centrum Zorg en Bouw
Willeke van Staalduinen	Centrum Zorg en Bouw

Introductie

Tijdens de lunch begint Marianne Groen met de introductie van het project Toekomst Vast en Zorgzeker Wonen. Esther, Harry en Rom springen in om respectievelijk de screenshots van Toegankelijk Bouwen, een verkenning van het bestaande aanbod, de aanbodmodule en de voorspellende factor toe te lichten.

Uit de groep komen een aantal opmerkingen naar aanleiding van dit verhaal.

AC: De screenshots zien er goed uit, leuk idee

WS: Hoeveel heren wil je dienen?

MG: De kritiek op Horizonline van klanten is dat het statistisch is en niets zegt over de mening van bewoners. Daarom zijn monitoringgegevens die door de mensen worden ingevuld/aangeleverd interessant.

RP: Het individuele niveau versus het collectief, de keuze hiervoor heeft gevolgen voor uitspraken over de voorspellingsfactor. In geval van collectief niveau kun je cijfers op wijkniveau aanbieden.

Onderscheidend vermogen

Op post-its mag ieder voor zichzelf opschrijven wat het onderscheidend vermogen is: wat maakt TNO en dit project echt uniek?

- Integratie; van vraag en aanbod, en van deelaspecten (tov afzonderlijke instrumenten in de markt)
- Integrale doorkijk op wijk en buurtniveau, naar toekomst
- Multidisciplinair: alle aspecten rond wonen worden meegenomen
- Wetenschappelijke onderbouwing, oa. Voorspellingsfactor
- Kwaliteit vragenlijst, goede vragen rond gezondheid/ problemen/ beperkingen
- Gebruiksvriendelijkheid; aantrekkelijke vragen, invoer, user interface
- Gebruiksvriendelijke presentatie van resultaten, uitvoer (GIS)

- Preventief adviseren, gedragsbeïnvloeding,
- Empowerment

Samenvattend:

1. Integratie, breedte
2. Mate van onderbouwing
3. Klant

Oppassen voor:

- Complexiteit
- Praktische hanteerbaarheid
- Time-to-market

Marianne Groen brengt twee vragen in:

- Kunnen we iets maken zonder dat tussenkomst van een persoon/ deskundige nodig is?
- Zetten we in op algemeen advies of specifiek maatwerk?

RP: wat hierbij zou kunnen helpen is de evaluaties van andere instrumenten. Wat werkt wel en wat werkt niet. We kijken dit na.

Ontwikkelaspecten

Vanuit de vraag over het onderscheidend vermogen maken we de stap naar de inhoudelijke ontwikkelagenda. Wat betekenen bovenstaande punten voor te nemen stappen? De ingevulde post-its leveren het volgende beeld op:

- Intelligente vraagmodule: koppelingen, detailniveau
- Verbeteren gebruiksvriendelijkheid: vorm en vragen, laaggeletterden
- Inspelen op antwoorden, bijvoorbeeld in geval van geen aanbod
- Maatwerk (preventief) advies: leuk maken, prioritering adviezen
- Matchingsmodel: koppelen vraag en aanbod (SS: uitbesteden)
- Co-creatie: goede methoden gebruiken om te testen onder gebruikers (Anita)
- Co-creatie met klanten
- Aanbod beter in kaart brengen
- Streetview
- Tussenfase: voorspellingsmodel voor gemeenten, tussen horizonline en individueel advies in, selectie variabelen
- Koppeling met andere gegevens, zoals huurprijzen
- Andere doelgroepen, bijvoorbeeld schoolkeuze kinderen
- Social media
- Businesscase maken, bijvoorbeeld voor gemeenten

Het scoren van de ontwikkelaspecten levert een versnipperd beeld op. Drie categorieën kunnen eruit worden gehaald:

1. Matchingsmodel
2. Gebruiksvriendelijkheid
3. Koppeling met andere systemen, voorspellingsmodel

Rob noemt vanuit het perspectief als business developer de business case en co-creatie met marktpartijen de belangrijkste punten.

De ontwikkelagenda

Wie zijn interessante partners? In de onderstaande tabel staan de partijen die door de aanwezigen genoemd zijn. De blauwgekleurde partijen kregen de meeste stemmen (3 of meer), als zijnde interessant om contact mee te zoeken. De groene partijen kregen 1 of 2 stemmen.

Wie	Vraagstelling	Contact
1 ^e lijn, Zorginstellingen	Op wie moet ik mij richten?	
Ov bedrijven	Wie en hoe moeten lijnen lopen?	
Corporatie	Waar grijp ik in, levensloopbestendigheid, hoe houd ik huurders tevreden?	Woonstad Harrie Dirkx (Esther) Maaskoepel Rotterdam
Gemeenten	Leefbaarheid, Wmo	
NVM/Makelaars	Worden vaak door gemeenten gevraagd ivm inzicht in klantvraag.	Zijn er makelaars die zich speciaal richten op ouderen?
Zorgverzekeraars		AGIS Zorgverzekeraars vanuit contacten met de gemeente en corporatie benaderen
Winkelketens (Ah, Jumbo)	Waar zit mijn markt? Wat moet mijn aanbod zijn?	
BZK		Buurtthermometer interessant, Rob checkt status hiervan
Projectontwikkelaars		
GISaanbieder/ontwikkelaars		
Belangenbehartigers: ouderenbonden, ANBO, Unie KBO, CG raad, CSO		
Leveranciers hulpmiddelen		
Omroep MAX		
Adverteerders		

Marianne Kuijpers laat in de pauze het werk van Object Vision zien.

<http://www.objectvision.nl/>

Zij bieden verschillende verkenners aan, zoals de WoonZorgWelzijn en Kansenvkenner.

Onze meerwaarde ten opzichte van het simpelweg weergeven van data, is het toevoegen van kennis, bijvoorbeeld over de doelgroep, zoals eisen die worden gesteld aan looproutes, toegankelijkheid etc.

Concrete bijdrage

We sluiten af met de vraag wat iedereen concreet bij kan dragen en welke actiepunten hieruit voortkomen.

Wie	Bijdrage	Financiering	Actiepunten
Anita	Co-creatieproces Interface	FES – sociale cohesie in wijken – Judith Kessens	Intelligenter model maken: meer geïntegreerd en geïndividualiseerd
Harry	Modelontwikkeling	KIP ELI/co	Stakeholders gesprekken voor ontwikkelagenda
Sander	Modelontwikkeling Acquisitie Ontsluiting data		Contacten leggen met dataleveranciers De bouw uitbesteden
Rom	Voorspellend model Preventieve adviezen Koppeling andere bestanden Dematuratiecurve		Investeren in gebruiksvriendelijkheid
Esther	Inhoudelijke kennis, vanuit ouderen Afstemming Rotterdam		Verder afstemmen en samenwerking zoeken met Rotterdam
Martijn	Gaming concept Databestanden van werksituaties		Input business case
Marianne G	Business case		Business case – stakeholders - go/no go

Marianne Groen sluit de bijeenkomst af met de stappen die zij zelf op dit moment voor ogen heeft:

1. Een verbeterslag maken in het model
2. Gesprekken met stakeholders, mensen meekrijgen. Hierbij hoort een goed onderbouwde propositie

Ter afsluiting

De laatste rondvraag levert de volgende indrukken op: de bijeenkomst was leuk, interessant, inspirerend, frisse wind/ ideeën, aanknopingspunten, duidelijk opzet en gedachten zijn aangescherpt.

BIJLAGEN ONDERDEEL B - AANBODMODULE

BII Classificaties

Onderzoek naar bestaande classificatiesystemen voor toegankelijkheid van woningen

Maart 2011 door ir. Remy D. van der Vlies PDEng

Er dreigt een groot gat tussen woningbehoefte en woningaanbod voor onze vergrijzende samenleving. Dit gat kan worden gevuld mits een aanzienlijke (ver)bouwopgave wordt volbracht. Volgens prognoses gaat het om 750.000 woningen. Goed inzicht in de mismatch tussen vraag en aanbod ontbreekt echter. Het voorliggende deelonderzoek uit 'Toekomstvast en Zorgzeker Wonen' betreft het woningaanbod.

Het passend woningaanbod voor ouderen van 55+ wordt binnen het onderzoeksprogramma 'Toekomstvast en Zorgzeker Wonen' in kaart gebracht. De mismatch tussen woningvraag en -aanbod ontstaat door het ontstaan van lichamelijke beperkingen bij de ouder wordende bewoner. Een van de voornaamste beperkingen in een vergrijzende samenleving is de vermindering van de mobiliteit.

Doel van dit deelonderzoek is dan ook het identificeren van die woningkenmerken die bepalend zijn voor het al dan niet toegankelijk zijn voor mindervaliden. Meer specifiek gaat het om de mate waarin woningen geschikt kunnen worden gemaakt, niet de situatie zoals die nu is. Bijvoorbeeld: een beugel is eenvoudig te plaatsen, maar een muur niet makkelijk te verplaatsen. De identificatie is uitgevoerd op basis van een verkenning van toegankelijkheidseisen voor woningen zoals opgenomen in bestaande classificatie- en keuringssystemen. Daartoe is allereerst een overzicht gemaakt van bestaande labels. Die labels zijn vervolgens geselecteerd die een onderscheid maken in meerdere klassen. Voor deze selectie van classificatiesystemen is vervolgens een overzicht gemaakt van de gestelde eisen die betrekking hebben op mobiliteit van ouderen in een woning. Die eisen zijn opgenomen in het overzicht. Woongebouwen, en woonomgevingen zijn buiten beschouwing gelaten. Tot slot is getracht uit deze lijst met eisen een selectie te maken van de belangrijkste eisen door te tellen hoe vaak een eis in één van de labels wordt besproken.

Het overzicht, zie tabel 2, van de labels omvat 19 classificatiesystemen en andere hulpmiddelen bij het ontwerpen of kiezen van woningen. Vaak is niet duidelijk waar de labels zich op baseren. Wanneer dit wel is benoemd blijkt het 'Handboek voor Toegankelijkheid' meestal de enige bron, of één van de bronnen waarop de gestelde eisen worden gebaseerd. Slechts één van de labels blijkt gebaseerd op wetenschappelijk verantwoord onderzoek naar mens-activiteit-combinaties. Dit betreft 'Zorg in Woningen'. Opvallend genoeg is hierbij niet primair de mindermobiele oudere het uitgangspunt. In plaats daarvan is men bij het onderzoek uitgegaan van de zorgverlener (mens) tijdens het verlenen van zorg (activiteit).

Vier labels blijken meerdere klassen te onderscheiden. Dit zijn allen labels die door, met of voor gemeentelijke overheden zijn ontwikkeld. Het gaat hier om drie labels die worden gebruikt in respectievelijk de regio Den Haag, de regio Rotterdam, de regio Utrecht, en het vierde label wordt onder andere gebruikt in Tilburg en Leiden. De labels maken een onderscheid in 3 of 5 niveaus. Wanneer een onderscheid is gemaakt in drie niveaus kan het hoogste niveau worden gekarakteriseerd als 'rolstoeltoegankelijk', het middelste als 'rollatorgeschikt', en is het uitgangspunt bij het laagste niveau dat een 'gewone' oudere zich

eenvoudig door de woning kan bewegen. Wanneer meer dan drie niveaus worden onderscheiden gaat het bijvoorbeeld om een 'extra ruime woning voor rolstoelgebruikers'.

De eisen uit vier van de labels zijn volledig uitgeschreven en naast elkaar gezet. Bovendien zijn deze eisen vergeleken met de eisen voor nieuwbouwwoningen zoals gesteld in het Bouwbesluit 2003 en het Handboek voor Toegankelijkheid. Wanneer de eisen uit gemeentelijke labels worden vergeleken ontstaat de indruk dat deze zich door elkaar hebben laten inspireren. Des te opvallender is het dat de operationalisatie van de niveaus van toegankelijkheid niet eenduidig zijn. Zo stelt elk label eigen eisen aan 'rolstoeltoegankelijkheid'. Bovendien worden min of meer identieke eisen op uiteenlopende wijzen gedefinieerd. Beide wordt in de volgende alinea's toegelicht.

Binnen de verschillende labels worden uiteenlopende eisen gesteld per niveau. Zo worden in de regio's Utrecht en Haaglanden ten aanzien van 'rolstoeltoegankelijkheid' wel eisen gesteld aan de hoogte van bedieningselementen (zoals lichtknoppen en de huisbel) maar in Tilburg, Leiden, en de regio Rotterdam niet. Bovendien blijkt bij nadere inspectie ook niet duidelijk met welk doel eisen zijn opgesteld. In de meeste gevallen lijkt het te gaan om een beschrijving van de bestaande situatie. Echter de volgende zinsnede uit de Rotterdamse eisen wijkt daar vanaf: "Het niveauverschil kan uiteraard niet te groot zijn omdat de kosten van het aanpassen dan wel erg hoog worden. Vandaar dat woningcorporaties woningen met een niveauverschil van meer dan 10 cm niet labelen met twee of meer sterren". In de Utrechtse eisen wordt frequent een uitzondering op eisen opgenomen met de volgende formulering: "In bestaande situaties met beperkte verandermogelijkheden kunnen nog voldoen mits.....". Hier blijkt niet de huidige situatie het uitgangspunt, maar situatie die tegen weinig kosten kan worden bereikt.

Ondanks de verschillen tussen de labels bestaan er ook overeenkomsten. Deze zijn echter vaak niet direct herkenbaar door de uiteenlopende terminologie die gebruikt wordt. Zie onderstaand voorbeeld betreffende de breedte van deuren, tabel 1. Let wel, de eis is in alle gevallen dezelfde. De vereiste breedte voor de deur is 85 centimeter.

Tabel 1: De diverse labels kennen elk hun eigen formulering, zelfs wanneer de eis identiek is. Ter vergelijking zijn bovendien de eisen uit het Bouwbesluit en het Handboek voor Toegankelijkheid opgenomen.

<i>Label</i>	<i>Eis (breedte van de deuren)</i>
Classificatiesysteem van het Rijnlands Revalidatiecentrum	Entreedeuren van het woongebouw en de woning hebben een vrije doorgangsbreedte van minimaal 850 mm (dagmaat 900 mm).
Classificatiesysteem Haaglanden	Alle binnendeuren hebben een vrije doorgang van meer dan 0,85 m.
Rotterdams Sterrensysteem	De binnendeuren van de woning minimaal 900 mm breed (dagmaat 850)
Gradaties in Toegankelijkheid van Woningen, Utrecht	De vrije doorgang van deuren dient tenminste 850 mm te zijn.
Bouwbesluit	Een toegang van een ruimte heeft een vrije doorgang met een breedte van ten minste 0,85 m
Handboek voor Toegankelijkheid	De vrije doorgang van deuren is minstens 0,85

Concluderend kan worden gezegd dat de eisen in de vier onderzochte labels sterk uiteen lopen. Dit is dusdanig dat het doet vermoeden dat wanneer alle 19 labels in dit detail zouden zijn onderzocht er een nog diffuser beeld zal ontstaan. Deze indruk wordt versterkt doordat meestal niet duidelijk is op basis van welke uitgangspunten en (wetenschappelijke) kennis de labels zijn gebaseerd. Dit laat bovendien twijfel rijzen ten aanzien van de betrouwbaarheid van de eisen.

Er lijkt wel enige consistentie te bestaan in het belang dat wordt gehecht aan 'het overbruggen van hoogteverschillen', 'passeren van deuren', en 'slapen' en 'douche-, toilet, en washandelingen'. Het deelonderzoek naar bewonersbehoeften zal dit echter moeten bevestigen. Toepasselijke eisen zouden dan moeten worden opgesteld aangaande: 'hoogte van drempels', 'breedte van deuren', en oppervlakte van en ruimte in slaap- en badkamer, en het toilet.

De huidige classificaties gaan hoofdzakelijk uit van situaties zoals deze bestaan in woningen. De mogelijke aanpasbaarheid van een woning is met het oog op de toekomst minstens zo relevant. Wellicht kan een classificatiesysteem worden vormgegeven waarbij de prijs om te komen tot een rollator- of rolstoeltoegankelijke woning de maatstaf is. De minder valide oudere kan vervolgens zelf de keuze maken om al dan niet een investering te doen (al dan niet gesteund middels een subsidie) om de woning toegankelijk te maken tot een gewenst niveau.

Tabel 2: Overzicht van labels, keurmerken, en classificatiesystemen van woningen

Naam	in het kort	webadres (febr. 2011)	initiatief	op basis van	niveaus	kosten (vanaf)
Classificatiesysteem van woningen	Bepalen van de toe- en doorgankelijkheid van woningen voor senioren		Rijnlands Revalidatiecentrum	Handboek voor Toegankelijkheid	5	0
Classificatiesysteem	Hulp bij het zoeken van een toegankelijke woning	http://www.woonnet-haaglanden.nl/folders/Classificatiesysteem/	Woonnet Haaglanden		4	0
Gradaties in de Toegankelijkheid van woningen		http://home.planet.nl/~haug0000/index.htm	Cliëntenbelang Utrecht	NEN 1814 Handboek voor Toegankelijkheid Handboek Aanpasbaar Bouwen Woonkeur Betere Werkruimte Handboek voor Architecten en Ontwerpers van ARJO	3	0
Sterrensysteem Rotterdam & SWEV		http://www.kcwz.nl/dossiers/levensloopgeschied/classificatiesystemen_toegankelijke_woningen	Rotterdam & SWEV		3	
Handboek voor Toegankelijkheid	Classificatie van de toegankelijkheid voor rollator- en rolstoelgebruikers. Dit handboek is een hulpmiddel bij het programmeren, ontwerpen, bouwen en beheren van toegankelijke stedelijke inrichting, gebouwen en woningen	www.toegankelijkheidsymbool.nl	Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland		1	0
Zorg in Woningen	Geeft inzicht in de ruimte die nodig is voor het verlenen van zorg. Ook voor bestaande woningen	www.zorginwoningen.nl www.kenniscentrumwonenen Zorg.nl	Aedes/Actiz	Activiteiten voor de zorgverlener http://dined.io.tudelft.nl/dined/ - geschikt voor 95%	1	1000
WoonKwaliteitWijzer	alle praktische kennis en informatie over de gebruikskwaliteit van woningen en woonomgeving	www.vacpuntwonen.nl	VACpunt Wonen		1	85
Gebruikerstoets Wonen 'Van Zelfstandig tot Zorg'	eisen waaraan een woning moet voldoen om hulpverlening aan huis mogelijk te maken + die het gebruik van hulpmiddelen als een rolstoel, rollator of scootmobiel mogelijk maken	www.vacpuntwonen.nl	VACpunt Wonen	o.a. ARBO-eisen voor zorgverleners	1	41
Doorzonscan	De Doorzonscan selecteert eengezinswoningen op geschiktheid voor ouderen	www.kenniscentrumwonenen Zorg.nl	Aedes/Actiz Provincie Gelderland Laagland Advies		1	250
Huistest	De Huistest is een internetapplicatie waarmee bewoners zelf online hun woning kunnen testen op comfort en veiligheid aan de hand van eenvoudige vragen.	www.huistest.nl	Aedes-Actiz Woco Welkom en Wonen Woco Zuidwest Friesland Koot seniorenprojecten		1	5.000
Ruimte Vragen'	een middel om in de (her)ontwikkeling van gebouwen voor wonen en zorg goede keuzes te maken met en voor bewoners.	http://www.stagg.nl/maincontent.php?mainitemid=69&subitemid=95&subsubitemid=113&subsubitemprojectid=0	STAGG		1	30
Blijvend thuis in Eigen Huis	gericht op het bieden van inzicht aan oudere eigenaar bewoners hoe zij hun huis veiliger en comfortabeler kunnen maken	www.blijvendthuis.nl/	Stichting ZET Q-consult		1	?
Langer wonen in eigen woning	Met behulp van de Toolkit wordt op verzoek van huurders en eigenaren een advies geformuleerd ter verbetering van het woongemak	http://www.sev.nl/projecten/project.asp?code_exp=2795&zoek=true&zoekString=toolkit	SEV Koot Seniorenprojecten		1	?
Seniorenwoontest	Op een eenvoudige wijze kunnen mensen achterhalen of de woning geschikt is en hoe de woning eenvoudig aangepast kan worden	www.vrom.nl/seniorenwoontest	VROM		1	0
Senioren thuishet	oriënteren op de eigen woonsituatie	www.opplussen.nl/index.php?option=com_mad4joomla&jid=7&Itemid=118	Kenniscentrum Opplussen		1	4,3
Oppluslabel		http://www.opplussen.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=56	Kenniscentrum Opplussen		1	55
Seniorkeur	Advies van Ineke Schimmelpenningh	www.seniorkeurhuis.nl/	privaat		1	?
Domoticoetoets	laat u zien hoe technologie kan helpen bij zelfstandig te blijven wonen	www.domoticoetoets.nl/	Provincie Gelderland TNO		1	0
Seniorenlabel		in 2000 vervangen door Woonkeur			1	nvt

BII en I Typering voorzieningen en bronnen

Van
Drs. H.E. Post

Datum
6 december 2011

1 Inleiding

In de aanbodmodule van TVZZW staat het aanbod van woningen inclusief omgeving, zorg-, welzijns-, en servicediensten centraal. Het is de bedoeling het aanbod te matchen met de vraag die via een vragenlijst wordt achterhaald. De vragenlijsten zijn (onderdeel A.).

De uitwerking van de aanbodkant geschiedt langs twee lijnen.

- Onderzoek naar relevante aanbodfactoren en beschikbaarheid van data, bij voorkeur op landelijk niveau (BI, typering)
- Onderzoek naar bestaande classificatiesystemen (BII, aansluiting bij bestaande explicitering voorzieningen, de keuze daarin en cruciale elementen rond geschikt (maken) van woningen voor ouderen met mobiliteitsproblemen.

In dit rapport zijn de resultaten van beide onderdelen geïntegreerd.

In paragraaf 2 zijn, uitgaande van de International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF), de voor ouderen relevante externe factoren geselecteerd. In paragraaf 3 zijn deze geoperationaliseerd in concrete en meetbare parameters. In paragraaf 4 is onderzocht welke databronnen aanwezig en landelijk dekkend zijn. In deze paragraaf wordt ook aandacht besteed aan classificaties van woningen op het punt van toegankelijkheid. In paragraaf 5 wordt afgesloten met enkele conclusies.

Schematisch:



2 Beschrijving ICF-methode en selectie van relevante externe factoren

Het theoretische kader van het onderzoek wordt gevormd door de International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF)². In deze paragraaf wordt de ICF beknopt beschreven en wordt ingezoomd op de externe factoren, dat zijn de omgevingsfactoren buiten het individu die bijvoorbeeld de activiteiten van mensen beïnvloeden. Afsluitend volgen enkele opmerkingen over de wijze waarop de ICF voor ons onderzoek kan worden gebruikt.

De ICF is opgebouwd uit vier aan elkaar gerelateerde 'blokken' waarvan het blok Externe factoren voor dit onderdeel van het onderzoek relevant is.

² zie <http://class.who-fic.nl/browser.aspx?scheme=ICF-CY-nl.cla>

Indeling ICF	
b	Functies
s	anatomische eigenschappen
d	activiteiten en participatie
e	externe factoren

Externe factoren³ zijn in de ICF omschreven als de fysieke en sociale omgeving waarin mensen leven. De externe factoren bevinden zich buiten het individu en kunnen een positieve of negatieve invloed hebben op de participatie in de maatschappij als lid van de samenleving, op het uitvoeren van activiteiten van het individu of op de functies en anatomische eigenschappen van diens organisme.

Externe factoren zijn onderverdeeld in vijf categorieën:

Onderverdeling externe factoren	
e1	produkten en technologie
e2	natuurlijke omgeving en door de mens aangebrachte veranderingen daarin
e3	ondersteuning en relaties
e4	attitudes
e5	diensten, systemen en beleid

Deze categorieën zijn nader uitgesplitst in deelcategorieën (Zie [ICF_ext_fact.xlsx](#), tweede tabblad). Uit deze deelcategorieën is een selectie gemaakt van externe factoren die relevant zijn voor het onderzoek. Het gaat om de volgende aspecten:

Relevante aspecten e1 produkten en technologie	
e120	Producten en technologie voor verplaatsing van personen binnenshuis en buitenshuis en voor vervoer
	e1201 Ondersteunende producten en technologie voor ...
e125	Producten en technologie voor communicatiedoeleinden
	e1251 Ondersteunende producten en technologie voor ...
e155	Technische aspecten van private gebouwen
	e1550 [...] van toegankelijkheid [...]
	e1551 [...] van doorgankelijkheid en bruikbaarheid [...]
	e1552 [...] van bewegwijzering [...]
	e1553 [...] fysieke veiligheid voor personen in [...]

NB e150 heeft betrekking op dezelfde aspecten voor publieke gebouwen

Relevante aspecten e3 ondersteuning en relaties	
e340	Persoonlijke verzorgers en assistenten
e355	Hulpverleners in de gezondheidszorg
e360	Andere dienstverleners
e398	Ondersteuning en relaties, anders gespecificeerd

Relevante aspecten e4 attitudes	
e498	Attitudes, anders gespecificeerd

³ Voor een beschrijving van de andere blokken wordt verwezen naar de bijlage 1 c

Relevante aspecten e5 diensten, systemen en beleid	
e535	Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot communicatie
e5350	Communicatievoorzieningen
e540	Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot vervoer
e5400	Vervoersvoorzieningen
e5450	Voorzieningen ter bescherming van de bevolking
e575	Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot welzijn
e5750	Welzijnsvoorzieningen
e580	Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot gezondheidszorg
e5800	Gezondheidszorgvoorzieningen

In het ICF-handboek wordt per code een toelichting gegeven. In het kader is hier een voorbeeld gegeven.

Voorbeeld uitwerking externe factor ICF

e1	Producten en technologie
e155	Technische aspecten van private gebouwen
e1550	Technische aspecten van toegankelijkheid van private gebouwen

Toelichting ICF

Producten en technologie met betrekking tot de in- en uitgang van de door de mens gemaakte omgeving voor zover die gepland, ontworpen en gemaakt is voor privégebruik, zoals in- en uitgangen van privéwoningen, losse en vaste hellingbanen, automatische deuren, aangepaste deurklinken en verlaagde drempels.

De externe factoren worden in de ICF dus benoemd maar niet geoperationaliseerd in concrete, meetbare aspecten.

Gebruik ICF-methode voor Toekomstvast en zorgzeker wonen

De ICF-indeling is goed te gebruiken als een kapstok c.q. eerste ordening van relevante externe factoren ('welke aspecten zijn van belang?') die vervolgens moet worden geoperationaliseerd. Het gaat dan om concrete zaken als: welke voorzieningen kunnen worden getroffen om de toegankelijkheid van private gebouwen te verbeteren en welke maatvoering is hierbij benodigd? Een voorbeeld is het wegnemen van hoogteverschillen, het aanbrengen van leuning etc.

3 Operationaliseren externe factoren

In deze paragraaf worden de externe factoren geoperationaliseerd op basis van een internetsearch. Eerst wordt een koppeling gelegd tussen de definities uit het onderzoeksprogramma en de ICF-indeling.

In het navolgende zijn de externe factoren uitgewerkt aan de hand van de indeling in het onderzoeksvoorstel, te weten:

- Woning: toegang, doorgang, veiligheid
- Wijk
 - Voorzieningen: winkels, OV
 - Informatie/beoordelingen
- Zorg- en welzijnsdiensten, (commerciële) services

De grens tussen zorg- en welzijnsdiensten enerzijds en services is niet altijd even hard. In principe worden diensten die geheel of gedeeltelijk via de AWBZ of WMO wordt vergoed als zorg aangeduid.

Koppeling met ICF

Een ruwe koppeling tussen de ICF-indeling en het onderzoeksvoorstel is als volgt:



Operationaliseren relevante externe factoren

Woning (incl. gemeenschappelijke toegang)

ICF-code	Aspect	Eigenschap
E1550	Toegang gebouw en woning	Breedte toegangsdeuren
		Drempels en opgang
E1551	Doorgang	Breedte binnen- deuren en gangen
		Drempels
E1553	Veiligheid	Overbruggen verdiepingen
		Toilet op slaapverdieping
		Alarmering (op afstand, slaapwacht)
		Algemeen (huismeester, receptie)
E1553	Ruimte voor bewoner, zorg, hulp	Maatvoering badkamer
		Maatvoering slaapkamer
		Maatvoering keuken
	Specifieke voorzieningen / aanpassingen in de woning	Zie bijlage II
E1201	Vervoersmogelijkheden	OV-halte Parkeerplaatsen Ruimte voor scootmobiel

Bovenstaande aspecten zijn ontleend aan:

Bronnen

Doorzonscan, classificatiesystemen woningen, Woon2009

Wijk (beoordelingen, voorzieningen)

ICF-code	Aspect	Eigenschap
E150	Toe- en doorgankelijkheid publieke gebouwen en voorzieningen	OV inclusief haltes, openbare gebouwen, voorzieningen
E498	(sociale) veiligheid	Onderhoud buurt (vernielingen, stank, lawaaï, zwerfvuil)
E5450	Verkeersveiligheid	Veilige looproutes
geen	Voorzieningen	Winkels, sportscholen, diensten (kappers etc), banken, pinautomaten, postagentschappen
E5400	Vervoersmogelijkheden	OV-lijnen, parkeergelegenheid

Bovenstaande aspecten zijn ontleend aan:

Bronnen

Woon (verhuisredenen), Info KiesBeter, woonruimteverdelingssystemen, diverse
(beleids)notities

Zorg- en Welzijnsdiensten

ICF-code	Aspect	Eigenschap	Organisaties
E355	AWBZ Persoonlijke verzorging	Hulp bij wassen, aankleden, toiletbezoek etc.	Thuiszorg
E355	AWBZ Verpleging	medische hulp zoals wondverzorging, infuus, zuurstof, injecties	Thuiszorg
E355	AWBZ Begeleiding	Dagverzorging	Verzorgingshuis
E355	AWBZ Behandeling (gericht op herstel of verbeteren aandoening)	Dagbehandeling somatiek en/of psychogeriatric (fysiotherapie, logopedie,..)	Verpleeghuis
E355	AWBZ-kortdurende opvang (geen aparte aanspraak!)	Kortdurende opvang - logeren (ivm ontlasten mantelzorg) - intervalopname (idem) - crisisopvang - tijdelijk ivm herstel - nachtopvang	Verpleeg- en verzorgingshuizen
e5750	WMO Huishoudelijke hulp	Huishouden, wassen etc.	Thuiszorg
e5750	WMO Plaatselijk vervoer	Aanwezigheid taxibus / taxiservice	Gemeente
e5750	WMO Ontmoeten	Ouderspecifiek - Ontmoetingsruimte in / bij woongebouw - Wijkservicecentrum/ buurtcentrum Organisatie activiteiten (koffiedrinken, ontspanning etc) (Algemeen: Bibliotheek, winkelcentrum, buurthuis, clubs/verenigingen)	
E398	Mantelzorg	Diverse activiteiten	
E398	Veiligheid	Telefooncirkels	
E5800	Huisarts		
E5800	Apotheek	Apotheek Leveringsdienst	
E5800	Fysiotherapie		
E575/580	Informatiepunt wonen, welzijn en zorg	'Loket' voor informatie over regelingen etc., thuisbezoek ouderadviseur	Gemeente, welzijnsinstellingen, Stg Welzijn Ouderen, Anbo, sociale kaarten etc

Noten

- via regelhulp.nl en de sites van MEE zijn uitgebreide overzichten van regelingen en diensten beschikbaar
- de WMO regelt ook de aanpassingen in en om het huis. De WMO ondersteunt ook de mantelzorg, gemeenten kunnen dat met eigen beleid zelf invullen, verschilt per gemeente.

Bovenstaande aspecten zijn ontleend aan:

Bronnen
CIZ, Regelhulp, WMO loketten, ...

Service

ICF-code	Aspect	Beschrijving	Organisatie
E360	Maaltijdvoorziening	Thuis: tafeltje dekje Voorziening in verzorgingshuis, In/bij serviceflats /woonvormen	Thuiszorg, woonzorgcentra, particuliere organisatie
E360	Boodschappenservice		Diverse invulling
E360	Dagelijks (bewoners) onderhoud	Klussendienst / huismeester	Ja/nee, organisatie
E360	Hulp bij administratie		mantelzorg?
E360	Bibliotheekservice		
E360	Nagel- en voetverzorging aan huis		
E360	Kapper aan huis		
E360	Strijk-, stomerij- en wasservice		
E360	Onderhoud tuin	Indien relevant	

Bovenstaande aspecten zijn ontleend aan:

Bronnen
DIA Advies, VNG (Geschikt wonen – het aanpassen nu aanpakken)

4 Beschrijving databronnen geoperationaliseerde externe factoren

In deze paragraaf worden de resultaten van een internetsearch naar de databronnen weergegeven die zijn te koppelen aan de in paragraaf 3 genoemde externe factoren.

4.1 Woningen

De internetsearch heeft geleid tot identificatie van onderstaande bronnen, die achtereenvolgens worden besproken. Daarnaast zijn allerlei onderzoeken bekeken, die echter niet leiden tot systematisch bijgehouden data.

		Sociale verhuurders	Particuliere verhuurders	Eigenaar-/bewoners
1	Classificatiestelsel (sterren/pictogrammen, overig)	ja	nee	nee
2	Woningwaarderingstelsel	ja	nee/mogelijk	nee
3	Doorzonscan (indien uitgevoerd)	mogelijk	mogelijk	mogelijk
4	Woon2009 (steekproef, evt oversampling)	mogelijk	mogelijk	mogelijk
5	Syswov	ja	ja	ja
6	WOZ-data	Ja	ja	ja
7	Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)	Ja	ja	ja
8	Funda	Nee	ja	ja
9	Dienst bouw- en woningtoezicht gemeenten	Ja	ja	ja

In systemen denkend is het raadzaam een database op te zetten met de BAG als basis voor de identificatie van gebouwen. Gemeenten zijn verplicht met het BAG te werken en sociale verhuurders zijn geïnteresseerd. De informatie over gebouwen uit het BAG kan vervolgens worden verrijkt.

1a. Classificatiestelsels toegankelijkheid

In het vervolg wordt eerst ingegaan op de diverse classificatiesystemen rond toegankelijkheid. Afgesloten wordt met een schatting van het aantal gemeenten die gebruik maken van een classificatiestelsel.

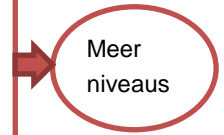
Doel van dit deelonderzoek is het identificeren van die woningkenmerken die bepalend zijn voor het al dan niet toegankelijk zijn voor mensen met mobiliteitsbeperkingen. Meer specifiek gaat het om de mate waarin woningen geschikt kunnen worden gemaakt, niet de situatie zoals die nu is. Bijvoorbeeld: een beugel is eenvoudig te plaatsen, maar een muur niet makkelijk te verplaatsen. De identificatie is uitgevoerd op basis van een verkenning van toegankelijkheidseisen voor woningen zoals opgenomen in bestaande classificatie- en keuringssystemen. Daartoe is allereerst een overzicht gemaakt van bestaande labels. Die labels zijn vervolgens geselecteerd die een onderscheid maken in meerdere klassen. Voor deze selectie van classificatiesystemen is vervolgens een overzicht gemaakt van de gestelde eisen die betrekking hebben op mobiliteit van ouderen in een woning. Die eisen zijn opgenomen in het overzicht. Woongebouwen, en woonomgevingen zijn buiten beschouwing

gelaten. Tot slot is getracht uit deze lijst met eisen een selectie te maken van de belangrijkste eisen door te tellen hoe vaak een eis in één van de labels wordt besproken.

Het overzicht (tabel 1), van de labels omvat 19 classificatiesystemen en andere hulpmiddelen bij het ontwerpen of kiezen van woningen. Vaak is niet duidelijk waar de labels zich op baseren. Wanneer dit wel is benoemd blijkt het 'Handboek voor Toegankelijkheid' meestal de enige bron, of één van de bronnen waarop de gestelde eisen worden gebaseerd. Slechts één van de labels blijkt gebaseerd op wetenschappelijk verantwoord onderzoek naar mens-activiteit-combinaties. Dit betreft 'Zorg in Woningen'. Opvallend genoeg is hierbij niet primair de mindermobiele oudere het uitgangspunt. In plaats daarvan is men bij het onderzoek uitgegaan van de zorgverlener (mens) tijdens het verlenen van zorg (activiteit).

Tabel 1: Overzicht van labels, keurmerken, en classificatiesystemen van woningen

Naam	In het kort	webadres (febr. 2011)	initiatief	op basis van	nive
Classificatiesysteem van woningen	Bepalen van de toe- en doorgankelijkheid van woningen voor senioren		Rijnlands Revalidatiecentrum	Handboek voor Toegankelijkheid	5
Classificatiesysteem	Hulp bij het zoeken van een toegankelijke woning	http://www.woonnet-haaglanden.nl/folders/Classificatiesysteem/	Woonnet Haaglanden		4
Gradaties in de Toegankelijkheid van woningen		http://home.planet.nl/~haug0000/index.htm	Cliëntenbelang Utrecht	NEN 1814 Handboek voor Toegankelijkheid Handboek Aanpasbaar Bouwen Woonkeur Betere Werkruimte Handboek voor Architecten en Ontwerpers van ARJO	3
Sterrensysteem Rotterdam & SWEV		http://www.kcwz.nl/dossiers/levensloopgeschied/classificatiesys	Rotterdam & SWEV		3
Handboek voor Toegankelijkheid	Classificatie van de toegankelijkheid voor rollator- en rolstoelgebruikers. Dit handboek is een hulpmiddel bij het programmeren, ontwerpen, bouwen en beheren van toegankelijke stedelijke inrichting, gebouwen en woningen	www.toegankelijkheidsymbool.nl	Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland		1
Zorg in Woningen	Geeft inzicht in de ruimte die nodig is voor het verlenen van zorg. Ook voor bestaande woningen	www.zorginwoningen.nl www.kenniscentrumwonenenzo rg.nl	Aedes/Actiz	Activiteiten voor de zorgverlener http://dined.io.tudelft.nl/dined/ - geschikt voor 95%	1
WoonKwaliteitWijzer	alle praktische kennis en informatie over de gebruikskwaliteit van woningen en woonomgeving	www.vacpuntwonen.nl	VACpunt Wonen		1
Gebruikerstoets Wonen 'Van Zelfstandig tot Zorg'	eisen waaraan een woning moet voldoen om hulpverlening aan huis mogelijk te maken + die het gebruik van hulpmiddelen als een rolstoel, rollator of scootmobiel mogelijk maken	www.vacpuntwonen.nl	VACpunt Wonen	o.a. ARBO-eisen voor zorgverleners	1
Doorzonscan	De Doorzonscan selecteert eengezinswoningen op geschiktheid voor ouderen	www.kenniscentrumwonenenzo rg.nl	Aedes/Actiz Provincie Gelderland Laagland Advies		1
Huistest	De Huistest is een internetapplicatie waarmee bewoners zelf online hun woning kunnen testen op comfort en veiligheid aan de hand van eenvoudige vragen.	www.huistest.nl	Aedes-Actiz Woco Welkom en Wonen Woco Zuidwest Friesland Koot seniorenprojecten		1
Ruimte Vragen'	een middel om in de (her)ontwikkeling van gebouwen voor wonen en zorg goede keuzes te maken met en voor bewoners.	http://www.stagg.nl/maincontent.php?mainitemid=69&subitemid=95&subsubitemid=113&subsubitemprojectid=0	STAGG		1
Blijvend thuis in Eigen Huis	gericht op het bieden van inzicht aan oudere eigenaar bewoners hoe zij hun huis veiliger en comfortabeler kunnen maken	www.blijvendthuis.nl/	Stichting ZET Q-consult		1
Langer wonen in eigen woning	Met behulp van de Toolkit wordt op verzoek van huurders en eigenaren een advies geformuleerd ter verbetering van het woongemak	http://www.sev.nl/projecten/proj ect.asp?code_exp=2795&zoek=true&zoekString=toolkit	SEV Koot Seniorenprojecten		1
Seniorenwoontest	Op een eenvoudige wijze kunnen mensen achterhalen of de woning geschikt is en hoe de woning eenvoudig aangepast kan worden	www.vrom.nl/seniorenwoontest	VROM		1
Senioren thuistest	oriënteren op de eigen woonsituatie	www.opplussen.nl/index.php?option=com_mad4joomla&jid=7&Itemid=118	Kenniscentrum Opplussen		1
Oppluslabel		http://www.opplussen.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=56	Kenniscentrum Opplussen		1
Seniorkeur	Advies van Ineke Schimmelpenningh	www.seniorkeurhuis.nl/	privaat		1
Domoticoetoets	laat u zien hoe technologie kan helpen bij zelfstandig te blijven wonen	www.domoticoetoets.nl/	Provincie Gelderland TNO		1
Seniorenlabel		in 2000 vervangen door Woonkeur			1



Vier labels blijken meerdere klassen te onderscheiden. Dit zijn allen labels die door, met of voor gemeentelijke overheden zijn ontwikkeld. Het gaat hier om drie labels die worden gebruikt in respectievelijk de regio Den Haag, de regio Rotterdam, de regio Utrecht, en het vierde label wordt onder andere gebruikt in Tilburg en Leiden. De labels maken een onderscheid in 3 of 5 niveaus. Wanneer een onderscheid is gemaakt in drie niveaus kan het hoogste niveau worden gekarakteriseerd als 'rolstoeltoegankelijk', het middelste als 'rollatorgeschikt', en is het uitgangspunt bij het laagste niveau dat een 'gewone' oudere zich eenvoudig door de woning kan bewegen. Wanneer meer dan drie niveaus worden onderscheiden gaat het bijvoorbeeld om een 'extra ruime woning voor rolstoelgebruikers'.

De eisen uit vier van de labels zijn volledig uitgeschreven en naast elkaar gezet (zie excelsheet: Bijlage BII_BijlageClassif_110210 FPvE Mobiliteit v6). Bovendien zijn deze eisen vergeleken met de eisen voor nieuwbouwwoningen zoals gesteld in het Bouwbesluit 2003 en het Handboek voor Toegankelijkheid. Wanneer de eisen uit gemeentelijke labels worden vergeleken ontstaat de indruk dat deze zich door elkaar hebben laten inspireren. Des te opvallender is het dat de operationalisering van de niveaus van toegankelijkheid niet eenduidig zijn. Zo stelt elk label eigen eisen aan 'rolstoeltoegankelijkheid'. Bovendien worden min of meer identieke eisen op uiteenlopende wijzen gedefinieerd. Beide wordt in de volgende alinea's toegelicht.

Binnen de verschillende labels worden uiteenlopende eisen gesteld per niveau. Zo worden in de regio's Utrecht en Haaglanden ten aanzien van 'rolstoeltoegankelijkheid' wel eisen gesteld aan de hoogte van bedieningselementen (zoals lichtknoppen en de huisbel) maar in Tilburg, Leiden, en de regio Rotterdam niet. Bovendien blijkt bij nadere inspectie ook niet duidelijk met welk doel eisen zijn opgesteld. In de meeste gevallen lijkt het te gaan om een beschrijving van de bestaande situatie. Echter de volgende zinssnede uit de Rotterdamse eisen wijkt daar vanaf: "Het niveauverschil kan uiteraard niet te groot zijn omdat de kosten van het aanpassen dan wel erg hoog worden. Vandaar dat woningcorporaties woningen met een niveauverschil van meer dan 10 cm niet labelen met twee of meer sterren". In de Utrechtse eisen wordt frequent een uitzondering op eisen opgenomen met de volgende formulering: "In bestaande situaties met beperkte verandermogelijkheden kunnen nog voldoen mits.....". Hier blijkt niet de huidige situatie het uitgangspunt, maar situatie die tegen weinig kosten kan worden bereikt.

Ondanks de verschillen tussen de labels bestaan er ook overeenkomsten. Deze zijn echter vaak niet direct herkenbaar door de uiteenlopende terminologie die gebruikt wordt. Zie onderstaand voorbeeld betreffende de breedte van deuren, tabel 2. Let wel, de eis is in alle gevallen dezelfde. De vereiste breedte voor de deur is 85 centimeter.

Tabel 2: De diverse labels kennen elk hun eigen formulering, zelfs wanneer de eis identiek is. Ter vergelijking zijn bovendien de eisen uit het Bouwbesluit en het Handboek voor Toegankelijkheid opgenomen.

<i>Label</i>	<i>Eis (breedte van de deuren)</i>
Classificatiesysteem van het Rijnlands Revalidatiecentrum	Entreedeuken van het woongebouw en de woning hebben een vrije doorgangsbreedte van minimaal 850 mm (dagmaat 900 mm).
Classificatiesysteem Haaglanden	Alle binnendeuren hebben een vrije doorgang van meer dan 0,85 m.
Rotterdamse Sterrensysteem	De binnendeuren van de woning minimaal 900 mm breed (dagmaat 850)
Gradaties in Toegankelijkheid van Woningen, Utrecht	De vrije doorgang van deuren dient tenminste 850 mm te zijn.
Bouwbesluit	Een toegang van een ruimte heeft een vrije doorgang met een breedte van ten minste 0,85 m
Handboek voor Toegankelijkheid	De vrije doorgang van deuren is minstens 0,85

Concluderend kan worden gezegd dat de eisen in de vier onderzochte labels sterk uiteen lopen. Dit is dusdanig dat het doet vermoeden dat wanneer alle 19 labels in dit detail zouden zijn onderzocht er een nog diffuser beeld zal ontstaan. Deze indruk wordt versterkt doordat meestal niet duidelijk is op basis van welke uitgangspunten en (wetenschappelijke) kennis de labels zijn gebaseerd. Dit laat bovendien twijfel rijzen ten aanzien van de betrouwbaarheid van de eisen.

Er lijkt wel enige consistentie te bestaan in het belang dat wordt gehecht aan 'het overbruggen van hoogteverschillen', 'passeren van deuren', en 'slapen' en 'douche-, toilet, en washandelingen'. Toepasselijke eisen zouden dan moeten worden opgesteld aangaande: 'hoogte van drempels', 'breedte van deuren', en oppervlakte van en ruimte in slaap- en badkamer, en het toilet.

Een ruwe schatting is dat medio 2011 circa 10% van de 420 gemeenten gebruik maakt van een systeem met sterren of pictogrammen⁴. Als een typering aanwezig is, is deze opgenomen als keuzefactor bij het zoeken naar sociale huurwoningen. Daarmee is het een bron die hooguit op lokaal niveau kan worden gehanteerd.

1b. Andere classificaties

In tal van gemeenten worden kwalificaties als seniorenwoning, aanleunwoning, inleunwoning, MIVA-woning, 55+ woning, 65+-woning etc. gehanteerd. Bij gebruik van deze kwalificaties blijven de 'reguliere' nultredenwoningen buiten beeld. De typeringen worden gebruikt bij de woonruimteverdeling van sociale huurwoningen, die vaak binnen een cluster van gemeenten gezamenlijk wordt uitgevoerd.

Tussen woonruimteverdelingssystemen bestaan verschillen in de benamingen en definities (al komt het vaak wel op hetzelfde neer). Het feit dat gemeenten zijn aangesloten bij een landelijk werkende site (zoals Woningnet) betekent niet dat dezelfde definities worden gehanteerd. Waarschijnlijk is de data te ontsluiten via de aanleverende sociale verhuurders en via centraal bij het 'platform' waar woonruimteverdelingswebsites naar verwijzen. Dit platform kan landelijk zijn of door de sociale verhuurders zelf zijn gebouwd. Deze route moet nog verder worden verkend.

2. Woningwaarderingssstelsel

Het woningwaarderingssstelsel (wws) is een systeem dat (verplicht) wordt gebruikt om het puntenaantal per woning te bepalen. De aspecten waar de punten voor worden gegeven zullen in datasystemen zijn vastgelegd en dus te ontsluiten. Aspecten uit het wws die voor ouderen relevant kunnen zijn:

- begane grond/verdieping
- aanwezigheid lift
- aantal toiletten
- oppervlaktegegevens badkamer en hoofdslaapkamer.

Naast de typering met het oog op ouderen (1a en 1b) worden algemene typeringen als eengezins-, meergezinswoning (onderverdeeld in bovenwoning, benedenwoning, portiekwoning, gelerijwoning etc gebruikt.

⁴ Sterren: Tilburg, Leiden, Ridderkerk, Delft, IJmond. Pictogrammen in Rijnmond, Haaglanden, SWEV. Het gewest Gooi en Vechtstreek werkt eraan. De classificaties zijn niet exact gelijk, maar lijken wel op elkaar. Het systeem in Tilburg/Leiden is in 2005 ontwikkeld door het RAVG, de adviestak van het Rijnlands Revalidatiecentrum, en lijkt een inspiratiebron te zijn voor andere classificatiesystemen. (NOOT Aandacht voor vulling! Bij sociale verhuurders in het SWEV-gebied kom ik bijvoorbeeld geen sterren tegen. In Leiden zijn hiaten aangetroffen.)

Deze indeling verschilt enigszins per gemeente. Met deze info zouden we zelf een slag moeten kunnen slaan naar potentiële geschiktheid van woningen.

De informatie zou up-to-date moeten zijn omdat de huur op de punten is gebaseerd en huurders jaarlijks de puntenopbouw krijgen te zien. Particuliere verhuurders (kleine verhuurders, institutionele beleggers zoals pensioenfondsen) begeven zich meestal in de vrije sector (huur hoger dan € 650,-, prijspeil juli 2011), zijn daarmee niet gehouden aan het wws en houden naar verwachting geen uitgebreide databases bij.

De data in de platforms en van de sociale verhuurders zal met verschillende software zijn vastgelegd. Op zich is dat geen probleem als de relevante output maar kan worden gegenereerd en de output op een standaardwijze wordt gepresenteerd.

3. Doorzonscan (indien uitgevoerd)

Met de Doorzonscan (ontwikkeld door Laagland Advies) wordt de potentiële geschiktheid van woningen voor 75-plussers in beeld gebracht.

In de Doorzonscan wordt op basis van de WOZ-gegevens eigendomssituatie, inhoud en bouwjaar een voorspelling gedaan voor de oppervlakte van badkamer (ruimte 2^e toilet, douche op afschot) en hoofslaapkamer. Deze twee aspecten worden met de toegang tot de woning gezien als maatgevend voor de geschiktheid voor ouderen.

Voor sociale verhuurders kan men een slag dieper gaan, omdat er meer info beschikbaar is. De scan is vooral gericht op eengezinswoningen en in ieder geval uitgevoerd in een kleine 60 gemeenten in Gelderland (waar dus veel eengezinswoningen staan). Ik betwijfel of sociale verhuurders de scan hebben uitgevoerd. Ik heb er niets over gevonden. Het instrument biedt sociale verhuurders ook weinig meerwaarde, omdat de informatie uit het wws meer en meer directe informatie biedt. De scan biedt wel nuttige informatie voor woningen van eigenaar/bewoners en voor particuliere huurwoningen.

4. Woon2009 (steekproef, evt oversampling)

Het Woon 2009 is een onderzoek in opdracht van het ministerie van VROM naar de huidige en gewenste huisvestingssituatie van de Nederlandse bevolking. Voor ons relevante aspecten zijn⁵:

- typering en kenmerken woning (ongeacht eigendomssituatie)
- typering bewoners (cf POLS)
- mening over leefbaarheid buurt (veiligheid, overlast, contact burens etc)

Het Woon2009 is uitgevoerd onder 78.000 bewoners. Gemeenten kunnen een zg. oversampling doen, waarbij extra onderzoek in die gemeente wordt uitgevoerd waardoor het Woon ook op gemeenteniveau representatief wordt (checken!!!). De data van het Woon is via DANS gratis te verkrijgen. De data is overigens niet herleidbaar tot individuele adressen.

In 2006 heeft in het kader van het Woon een verdiepingsslag onder 3.600 55-plussers plaatsgevonden. Dat is te weinig als infobron per gemeente.

5. Syswov en CBS

In het SYStem Woning Voorraad (Syswov) houdt ABF in opdracht van het ministerie van VROM de totale woningvoorraad en de jaarlijkse mutaties bij om aan de systematische

⁵We hebben de complete vragenlijst in huis

behoefte aan woningvoorraadgegevens te voorzien⁶. Syswov bestaat uit door het CBS aangeleverde informatie met betrekking tot woningvoorraadmutaties. Daar waar deze informatie onvoldoende is, zijn op basis van met name de woningbehoefte onderzoeken aanvullende schattingen gemaakt⁷. In het systeem wordt een onderscheid gemaakt tussen sociale huur-, particuliere huur- en koopwoningen, eengezins- en meergezinswoningen, grootte van de woning in aantal kamers en bouwjaarklasse. De gegevens per gemeente zijn via een website (<http://syswov.datawonen.nl/>) openbaar toegankelijk.

Het CBS (www.cbsindebuurt.nl) toont in rapportages per gemeente informatie over woningen (eigendom, huur), bevolking en allerlei andere aspecten die te herleiden zijn naar gemeenten. Per wijk en buurt (deze zijn dus landelijk gedefinieerd) is een deel van deze informatie beschikbaar: het gaat om bevolking, huishoudens, inkomen, woningen huur/koop, WOZ-waarde.

6. WOZ-data

Elke gemeente beschikt over een databank met WOZ-gegevens. Het gaat bij woningen om⁸:

- Buurt (overeenkomstig CBS in de buurt)
- Soort woning (bijvoorbeeld: woning, gestapeld)
- Bouwjaar
- Grootte woning (gebruiksoppervlakte, netto)
- Oppervlakte perceel/tuin (niet gevuld bij meergezinswoningen, vve's)
- Kwaliteit (bijvoorbeeld NORMAAL)
- Ligging (idem)
- Onderhoud (idem)

De WOZ-databank is (of wordt) gekoppeld aan de BAG (punt 7).

7. Gemeentelijke basisregistraties

Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG)

In het BAG worden gegevens van gebouwen eenduidig vastgelegd. Gemeenten zijn verplicht het BAG bij te houden (wet juli 2009). Kenmerk van het BAG is dat elk object een unieke code heeft waar kenmerken aan zijn gekoppeld zoals straat, huisnr, postcode etc. In het verleden werden deze gegevens als id gebruikt wat bij wijzigingen van bijvoorbeeld de straatnaam of het huisnummer tot grote administratieve problemen leidde. Het BAG bestaat uit twee delen:

- In de BRA worden gegevens bijgehouden over: woonplaats, openbare ruimte en nummeraanduiding. Bij de nummeraanduiding wordt, naast gegevens als huisnummer en bijvoorbeeld huisletter, ook de postcode geregistreerd.
- De BGR kent vier typen objecten: panden, verblijfsobjecten, standplaatsen en ligplaatsen. Van deze objecten worden verschillende gegevens bijgehouden zoals het bouwjaar, oppervlakte volgens NEN 2580, gebruiksdoel (oa woonfunctie, gezondheidszorgfunctie) en het pandcontour. Er zijn vier fasen in de levenscyclus van

⁶ ABF maakt vanuit deze gegevens websites voor gemeenten waarin ook meer info (bijv WOZ-waarde, bevolking) en info een lager niveau (bijv straat) wordt getoond. Zie bijv.

<http://www.gooienvechtstreek.incijfers.nl>

⁷ De Syswov-cijfers zijn dus geen registraties maar voor een belangrijk deel ontstaan door schattingen. De berekeningen op postcodeniveau beginnen met een schatting van de woningvoorraad naar type woning per 1-1-1998. Over de mutaties in de jaren 1998 tot heden weten we redelijk veel, maar de uitgangssituatie per 1-1-1998 is een schatting die is ontstaan uit een combinatie van allerlei bronnen. Er is echter moeilijk aan te geven wat de betrouwbaarheidsmarge is bij kleine aantallen.

⁸ Voorbeeld gemeente Amsterdam

panden en verblijfsobjecten die voor mutaties kunnen zorgen in de BGR. Deze fasen zijn: planvorming, bouwen, gebruik en sloop.

Naast de gemeenten zullen voor een belangrijk deel externe partijen gebruik maken van de BAG, door de databanken te koppelen via een landelijk netwerk/voorziening. Op 1 januari 2011 hadden 10 van de 420 gemeenten de BAG nog niet ingevoerd.

De informatie wordt landelijk verzameld door het Kadaster. Iedereen kan een uitvraag doen uit het BAG. Voor een voorbeeld wordt verwezen naar Bijlage 4.

Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA)

In het GBA is op adresniveau de leeftijd, samenstelling huishouden, nationaliteit van bewoners opgenomen. In maart 2011 (!) heeft de eerste gemeente de BAG gekoppeld aan de GBA.

In de Doorzonscan wordt de informatie uit het GBA gekoppeld aan de (potentiële geschiktheid van) de woning.

8. Funda

Funda is algemeen bekend en bestaat ondertussen 10 jaar. Onduidelijk is of alle data is bewaard. Kenmerken van aangeboden woningen in het blad Kenmerken zijn⁹:

- soort appartement
- bouwjaar
- woonoppervlakte (schatting verkoper!)
- inhoud (idem)
- aantal kamers
- voorzieningen badkamer
- aantal woonlagen
- gelegen op ,... woonlaag
- ligging

Funda lijkt, als de data wordt bewaard, een enorme informatiebron te zijn. Echter, oppervlaktegegevens van afzonderlijke ruimten zoals slaapkamer en badkamer zijn geen aparte invoervelden. Specifieke aspecten rond toegankelijkheid zijn hooguit indirect af te leiden uit de tekst, maar vaak niet te vinden.

9. Gemeentelijke dienst Bouw- en woningtoezicht

Eén van de taken van gemeenten is het toetsen van bouwaanvragen en het verlenen van vergunningen. Gemeenten beschikken daarmee over een schat aan informatie over alle (woon)gebouwen.. Gemeenten in den lande zijn bezig met het digitaliseren. Voor nieuwe aanvragen is wellicht detailinformatie uit een databestand te onttrekken, voor de voorraad gaat het veelal om het inscannen van bouwtekeningen. Deze zijn uiteraard te raadplegen, maar de actualiteitswaarde (vooral voor koopwoningen) zal niet altijd uptodate zijn, omdat voor interne verbouwingen (meestal) geen bouwvergunning is vereist. Daarnaast zal, indien analyse gewenst is, een handige tool moeten worden ontwikkeld om snel zicht te krijgen op maatvoeringen.

Conclusie woningen

⁹ Overigens zou met enkele toevoegingen over specifieke kenmerken rond toegankelijkheid en mobiliteit en wat filters Funda geschikt kunnen worden gemaakt als zoekmachine voor oudere bewoners.

Het BAG lijkt het databestand te zijn waar informatie/data aan kan worden toegevoegd. Potentieel geschikte bronnen met integrale data zijn bestanden van sociale verhuurders (en van de gemeenten (GBA en WOZ). Het gros van de gemeente beschikt niet over een typering van de (sociale huur)woningvoorraad naar niveaus van toegankelijkheid. En als deze er wel is, zijn deze labels niet exact gelijk. Informatie uit Cbs in uw buurt geeft informatie over wijken en buurten. Op een hoger aggregatieniveau is informatie vanuit het Woon2009 beschikbaar.

4.2 Wijk (voorzieningen en informatie)

Informatie met wijkbeoordelingen is op landelijk niveau beschikbaar via het Woon2009. Deze informatie is vaak beperkt tot gemeentelijk niveau of hoger, Het CBS beschikt over veel (steekproef) info op buurtniveau (zie bijv. Cbsinuwbuurt.nl) zoals opleidingsniveau, inkomen, WOZ-waarde, percentage eigendom huur, bevolkingsopbouw..

Informatie over winkels en commerciële diensten als kappers etc is te koop via commerciële bedrijven zoals Locatus. Ook de Kamer van Koophandel zal over deze informatie beschikken.

Informatie over het OV is in principe te koop bij 9292ov.nl of verkrijgbaar via de lokale OV-bedrijven.

Via KiesBeter is overigens informatie beschikbaar over locaties waar verblijfszorg wordt aangeboden. Dit kan in een bestand worden aangeleverd. Ook andere dienstverleners zijn vermeld. Op basis van een beperkte steekproef wordt geconcludeerd dat deze informatie niet volledig is.

4.3 Zorg- en welzijnsdiensten en betaalde services

Zorg- en welzijnsdiensten zijn veelal via de Regelhulp.nl, WMO-loketten en gemeentegidsen ontsloten. Een aantal gemeenten beschikt over sociale kaarten (inclusief betaalde services) en maakt daarbij gebruik van landelijke platforms. Het gaat om:

MEE	zoeksite naar voorzieningen (zorg, welzijn, diensten) op basis van een trefwoord . Gebruikt door ca 70 gemeenten)	Eén type databestand (?). MEE met een gemeente volgens een bepaalde systematiek	Via gemeentesites (ca 70) en socialekaarten erland.nl, beheerd door MEE
PIGA	systeem gem Adam	Piga	www.socialekaart.amsterdam.nl
socard	zoeksite ca 160 gemeenten, uitgaande van de gg en gd	socard-ls (http://www.ggdkennisnet.nl/kennisnet/startpagina/raadplegen.asp?startpaginaID=31)	zorgwijzer-hn.socard.nl
GIDS	systeem ontwikkeld door de bibliotheeken, ook bedoeld om te vullen met wwz, enkele tientallen gemeenten	GIDS	

Er is dus geen landelijk werkend systeem met informatie over zorg- en welzijnsdiensten en commerciële diensten. De kwaliteit/actualiteit van de bronnen is niet duidelijk en zou in een vervolgfase moeten worden gecheckt.

Het gebruik van AWBZ-zorg is overigens wel via het CAK te achterhalen.

5 Conclusies

De ICF biedt een goed handvat voor een duiding van de externe factoren die activiteiten en participatie van ouderen beïnvloeden. Voor de concrete invulling / operationalisering is geput uit talrijke onderzoeken. Vervolgens is gekeken of voor deze aspecten een dataset, met bij voorkeur landelijke databronnen, kan worden samengesteld.

Uit de search naar de databronnen blijkt dat het BAG het landelijke databestand is waar andere informatie/data aan kan worden toegevoegd. Potentieel geschikte bronnen met integrale data zijn bestanden van de gemeenten (GBA en WOZ). Voor (een cluster van) gemeenten kan informatie over de sociale huurwoningen worden toegevoegd. Een typering van de sociale huurwoningen naar seniorenwoning, aanleunwoning etc is in de regel bekend, maar verschilt per gemeente. Informatie over niveaus van toegankelijkheid van deze en van reguliere woningen uitgedrukt in sterren of pictogrammen is in beperkte mate bekend. Over andere woningaspecten (zoals alarmering en woningaanpassingen) is alleen data uit steekproeven aanwezig.

Informatie uit Cbs in uw buurt geeft informatie over wijken en buurten die echter niet op adresniveau beschikbaar is. Op een hoger aggregatieniveau is informatie vanuit het Woon2009 beschikbaar. Via de OV-bedrijven is informatie over lijnen verkrijgbaar. De toegankelijkheid van trams, bussen en haltes kan lokaal zijn onderzocht. Informatie over winkelvoorzieningen zijn, tegen betaling, landelijk beschikbaar. KiesBeter biedt informatie over intramurale zorginstellingen.

Data over zorg- en welzijnsdiensten en overige services is versnipperd en zal per gemeente geïnventariseerd moeten worden. Bestaande sociale kaarten zijn hierbij een goed aanknopingspunt.

- ➔ Om de totale gewenste dataset voor een gemeente te vullen, zullen beschikbare bestanden met elkaar kunnen worden gecombineerd. Een aantal bestanden is landelijk beschikbaar, andere bevatten alleen lokale informatie. Gaten in de dataset zullen door nader onderzoek (bevragen bewoners, diepte-analyse type woningen) moeten worden gedicht.

Aanbeveling

Het realiseren van een landelijke, eenvoudig hanteerbare, indeling van woningen naar toegankelijkheidsklasse die in elke gemeente wordt toegepast, zou een sprong voorwaarts zijn om de voor ouderen geschikte woningen op het punt van de toegankelijkheid in beeld te krijgen.

BII Kwaliteit bronnen

Van

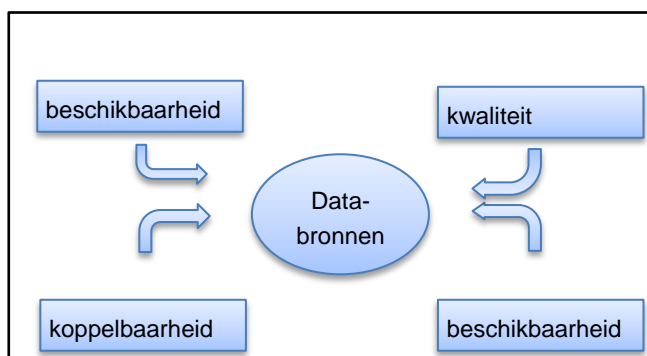
Drs. H.E. Post

Datum

6 december 2011

1 Inleiding

In de notitie over relevante aanbodaspecten en databronnen¹⁰ zijn de potentiële databronnen op een rijtje gezet en is geconcludeerd dat een beperkt aantal bronnen informatie op adresniveau biedt. In deze notitie wordt aan de hand van concreet ontvangen data verder ingezoomd op de kwaliteit, de actualiteit en de beschikbaarheid van deze bronnen. Ook is ingegaan op de 'koppelbaarheid', de mate waarin bestanden aan elkaar zijn te relateren. Hierbij is geput uit de ervaringen met het verzamelen en verwerken van de informatie van Kralingen-West (postcodegebied 3061).



De informatie is afkomstig van de gemeente Rotterdam en verkregen via de Veldacademie. Met de Veldacademie/gemeente Rotterdam diende zich een pilotwijk aan waar direct informatie kon worden verzameld en de kwaliteit, actualiteit en beschikbaarheid kon worden gecheckt. Deze stap is onlosmakelijk verbonden met processtap pilot B. Het daadwerkelijk verzamelen van data met het oog op beschikbaarheid etc. levert meer op dan een gespreksronde met mogelijke dataleveranciers zoals oorspronkelijk de opzet was. Om deze reden is het feitelijke onderzoek ten opzichte van het projectvoorstel enigszins bijgestuurd.

6 Basisbestand

De BasisAdministratie Gebouwen (BAG) is als basisbestand gebruikt en verrijkt met data uit andere bronnen. De BAG is een landelijk systeem dat gemeenten verplicht zijn te gebruiken. Het beheer is in handen van het Kadaster, In het BAG worden gegevens van panden eenduidig vastgelegd. Het gaat daarbij niet alleen om de gebruiksdoelen van de panden (wonen, winkel, kantoor, gezondheidszorg, sport, bijeenkomstruimte en overig) maar ook om de oppervlakte en het bouwjaar. De panden kunnen meerdere gebruiksdoelen omvatten, bijvoorbeeld kantoor en wonen. De afzonderlijke eenheden (zoals verblijfseenheden c.q. woningen) zijn apart benoemd. De panden en de afzonderlijke eenheden hebben een uniek

¹⁰ Documentnaam: BlenII_Aanbod_111206

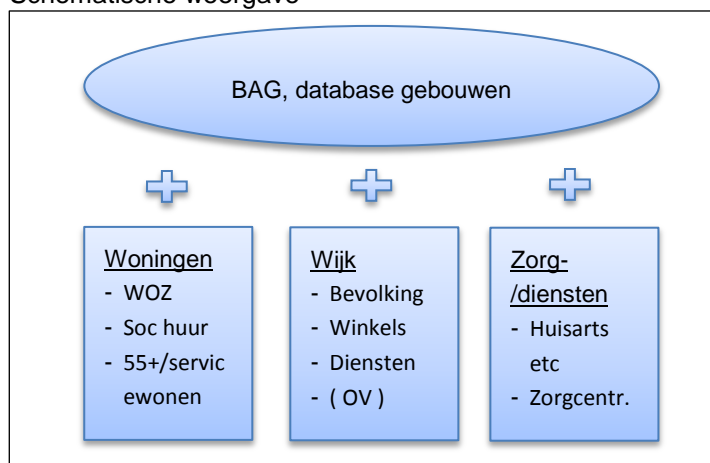
id en zijn te koppelen aan een geodatabase met de contouren van gebouwen (en de wegen etc).

Het BAG is in principe actueel¹¹ en, zoals in Kralingen-West via de gemeente aangeleverd. De data is tegen betaling overigens ook via het Kadaster te verkrijgen.

Wijkaspecten die geen betrekking op een gebouwen en dus geen adres hebben (bijvoorbeeld OV-haltes, pinautomaten) zijn niet in het BAG opgenomen. Wel kunnen deze, indien de coördinaten bekend zijn, worden toegevoegd aan de dataset en worden opgenomen in een GIS-systeem.

In Kralingen-West zijn de panden via de coördinaten (en niet via de ID's!) gekoppeld aan een geodatabase die de gemeente heeft aangeleverd. De verrijkte data kan, indien gewenst, dus ook in een bestaand gemeentelijk systeem worden getoond.

Schematische weergave



7 Woningen

Informatie over woningen is verkregen via de gemeente, de sociale verhuurders en de deelgemeente (via de Veldacademie).

Gemeentelijke informatie over woningen is tezamen met het basisbestand aangeleverd¹². Het gaat om de typeringen uit de WOZ administratie: Objectid, pandid, terreinid, postcode, straatnaam, objectadres [straatnaam en huisnummer], X_Coordinaat, Y_Coordinaat, oppervlakte, bouwjaar pand, gebruiksfunctie (wonen, kantoren, winkels, gezondheidszorg, sport, bijeenkomst, overig), eigendom woning, woningtype en bouwlaag toegangsdeur. TNO heeft op basis van de kenmerken¹³ een grove indeling gemaakt welke woningen mogelijk geschikt zouden zijn voor mensen met mobiliteitsbeperkingen. Zo'n indeling ontbreekt voor woningen van eigenaar/bewoners en van particuliere verhuurders.

Aan de informatie van de gemeente is een bestand van de sociale verhuurders toegevoegd met onder andere een typering van toegankelijkheidsklasse (sterren). De koppeling van beide bestanden op adresniveau bleek goed mogelijk. De aanvankelijke mismatch van 5% is na

¹¹ In Kralingen-West misten overigens wel enige (delen van) straten. Het is niet duidelijk hoe dit kan.

Vermoedelijk is niet de BAG aangeleverd, maar een deel van het WOZ-bestand.

¹² Gemeenten moeten in het kader van de BAG oppervlakte en bouwjaar vastleggen. In het kader van de WOZ worden meer gegevens bijgehouden.

¹³ Woningen (geen eengezinswoningen) met toegang op de begane grond of via een lift te bereiken.

correctie¹⁴ teruggebracht tot minder dan 1%. Ook bleek het bestand meer uitgebreid, omdat bergingen en garages waren opgenomen.

TNO heeft z'n vraagtekens bij de actualiteit/kwaliteit van de info van de sociale verhuurders. Een aantal woningen zouden volgens gemeentelijke informatie (en steekproefsgewijs gevalideerd via Funda) in eigendom zijn van eigenaar/bewoners terwijl deze bij de sociale verhuurders als huurwoning te boek staan.

De gegevens van de sociale verhuurders zijn alleen via de woningcorporaties te verkrijgen. Medewerking is een vereiste.

Vanuit de Factsheet 55+ (verkregen via de deelgemeente/Veldacademie) is informatie over specifieke 55+-complexen aan de dataset toegevoegd. Het gaat om toegankelijkheidsclassificaties, informatie over de gemeenschappelijke voorzieningen etc. die door of in opdracht van de deelgemeente is verzameld.

De actualiteit leek in orde al is dat lastig te checken, als er geen websites over de complexen bestaan. De kwaliteit is prima, er kunnen zelfs meer kenmerken in de dataset worden opgenomen dan nu is gebeurd. TNO heeft op basis van de aangeboden services een onderscheid gemaakt tussen 55+-wonen (praktisch geen services aanwezig, vooral clustering van ouderen) en servicewonen (services aanwezig). Aandachtspunt zijn de toegankelijkheidsscores (sterren/wijze uilen) die stelselmatig afwijken van de sterren volgens het bestand van de sociale verhuurders.

Deze data is aangeleverd via de (deel)gemeente en zelf lastig te vergaren.

8 Wijk

De wijk Kralingen-West is in beeld gebracht via de bevolkingsopbouw, de detailhandel (winkels, diensten). Over het openbaar vervoer is wel informatie ontvangen, deze is echter niet gebruikt.

De gemeente heeft per adres informatie geleverd over de leeftijd van de bewoners van 65 jaar en ouder. Deze dataset is op adresniveau gekoppeld (dus niet op id). Dat leverde een aantal mismatches op, veroorzaakt door de schrijfwijze van adressen.. De data kan vanuit privacyoverwegingen alleen geaggregeerd worden gebruikt. Voor Kralingen-West is ages[roken niet verder te gaan dan het postcode6-niveau (bijv 3061 AB).

De actualiteit en kwaliteit is beperkt, alleen op het geaggregeerde niveau, te checken. Het is het meest prettig als een gemeente deze data direct levert. Op landelijk niveau kan de data via het CBS worden verkregen (on site werken). Wel doet het CBS een 'privacy-check'. Deze route is (nog) niet verkend.

Informatie over de detailhandel en de diensten (winkels banken, kappers, schouwburg, zwembad, sportschool, pinautomaten etc.) is ontleend aan een databank van een commercieel bedrijf (Locatus) waar de gemeente Rotterdam een abonnement op heeft¹⁵. De winkels en diensten zijn met naam en toenaam vermeld en ingedeeld in categorieën (dagelijkse boodschappen, mode&lux, leisure etc). Het koppelen van de adressen uit dit bestand met het basisbestand bleek een tijdrovende klus te zijn: de eerste match leverde een

¹⁴ De verschillen betreffen vooral de schrijfwijze van huisnummers en afkortingen

¹⁵ De voorzieningen die een zorg-/welzijns karakter (zoals een apotheek) hebben, zijn overigens onder zorg&diensten (paragraaf 5) geschaard.

koppeling van slechts 50% op. Na correctie voor de schrijfwijze resteerde 35% aan onderzoekwerk. Uiteindelijk resteerde een mismatch op adresniveau van 10%¹⁶.

De kwaliteit en actualiteit van de informatie is lastig te checken. In de praktijk blijkt dat de mutaties groot kunnen zijn. Locatus werkt z'n bestanden dan ook jaarlijks bij. Via een toets op internet lijkt de informatie redelijk betrouwbaar.

De informatie kan dus via een gemeente worden verkregen (als deze een abonnement heeft!) of direct worden aangeschaft. Een nog niet onderzochte route is data van de Kamer van Koophandel die tegen een vergoeding kan worden verkregen. De adressen zijn waarschijnlijk (nog) niet gekoppeld aan het BAG. Bij een vervolg loont het de moeite deze weg te bewandelen voor een pilotwijk en de actualiteit na te gaan.

Het openbaarvervoer is zijn in Kralingen-West niet meegenomen, maar wel beschikbaar. De toegankelijkheid van trams, bussen en metro's en de stations/haltes zijn in Rotterdam in 2009 door de RET geïventariseerd¹⁷. De informatie is in principe betrouwbaar, al is het de vraag of de informatie ondertussen niet (deels) is verouderd.

9 Zorg&diensten

De data over huisartsen etc is afkomstig van een rapport uit 2009 en is ondertussen deels verouderd. Voor het verzamelen van deze data is input vanuit een gemeente vereist. Dat geldt ook voor de zachtere kant zoals activiteiten voor ouderen, buurtrestaurants etc. Informatie over deze activiteiten is meestal niet in een bestand beschikbaar.

10 Combinatie van data

De ontstane dataset kan worden ontsloten via (analyse)tabellen en een gissysteem¹⁸. De data kan 'plat' of gecombineerd worden getoond. Ook kunnen allerlei analyses worden gedaan: welke woningen zijn toegankelijk voor ouderen met een rollator en bevonden zich binnen 200 meter van winkels voor dagelijkse boodschappen? Maar ook, in welk type woningen wonen ouderen veelal (begane grond, eengezinswoning, portiekwoning zonder lift etc.). En waar wonen de meeste ouderen? En zijn er voorzieningen in de directe nabijheid?

In pilot B, dat geen deel uitmaakt van de projectsubsidie, is een eerste slag gemaakt met het daadwerkelijk tonen van de data en de analyses die mogelijk zijn.

11 Conclusies

1. De BAG is de meest volledige en actuele bron voor informatie over gebouwen en woningen en goed geschikt als basisbestand.
2. Informatie over woningen (aanvullend door sociale verhuurders), bevolking (gemeente) en detailhandel (Locatus) bleek op adresniveau op bestandsniveau beschikbaar te zijn (en ook jaarlijks te leveren). Informatie over zorg- en welzijnsvoorzieningen en 55+-complexen waren meer adhoc beschikbaar (en worden niet in een doorlopend bestand bijgehouden). Informatie over activiteiten (buurtrestaurants, specifieke activiteiten voor ouderen) was niet voorhanden.

¹⁶ Deze informatie is dus niet te koppelen aan gebouwen. De locatie kan echter wel worden benaderd.

¹⁷ Te downloaden via de site van de RET

¹⁸ De grote gemeenten beschikken vaak over een eigen gis-dienst, anderen besteden dit uit.

3. De informatie over woningen, bevolking en voorzieningen kon op adresniveau, dus niet via een uniek id, aan het basisbestand worden gekoppeld. De meeste mismatches zijn weggewerkt. Het bestand van Locatus zorgde voor veel zoekwerk.
4. De kwaliteit en actualiteit is over het algemeen goed gebleken. Aandachtspunt is de uniforme peildatum van de informatie.

Doorkijk naar een jaarlijks te actualiseren systeem (en voor meerdere gemeenten)

5. Om een systeem te bouwen en het jaarlijks op efficiënte wijze te actualiseren is het zaak om zoveel mogelijk gebruik te maken van bestanden die jaarlijks door derden worden bijgehouden en min of meer automatisch binnen komen.
6. Voor het automatisch matchen en koppelen van deze bestanden het gebruik van een gemeenschappelijke id voor gebouwen en woningen wel zo efficiënt¹⁹. Het BAG-id is hiervoor uitermate geschikt, het BAG is alleen nog niet zo lang in bedrijf. Gemeenten zullen hun administraties op termijn wel aan het BAG koppelen. Of en wanneer sociale verhuurders overstappen is maar de vraag. Dat geldt ook voor een bedrijf als Locatus en voor de KvK.
7. Data van gemeenten over gebouwen en bewoners kan in principe, zonder tussenkomst van een gemeente, door het Kadaster en het CBS worden geleverd. Data over de detailhandel kan worden ingekocht. Data van sociale verhuurders is niet vrij beschikbaar of te koop en zal 'lokaal' moeten worden geregeld. Voor specifieke informatie over zorg/zorgdiensten is input vanuit een gemeente nodig²⁰. Voor OV-aspecten is lokale informatie van OV-bedrijven noodzakelijk.
8. Een dataset zou voor gemeenten een trigger kunnen vormen om data ook daadwerkelijk (en centraal!) bij te houden.

Een vervolgstap in het onderzoek naar de aanbodmodule kan als volgt plaatsvinden:

- Verzamelen van data voor Kratingen-West via het ontsluiten van de landelijke bestanden (Cbs, Kadaster, KvK). Doel is om te bezien of we de data die we ondershands hebben gekregen ook elders kunnen krijgen.
- In Kratingen-West verder gaan met het toevoegen van data rond sociale netwerken en specifiek activiteiten voor ouderen, functionaliteit van een module voor enerzijds de gemeente (contact Rotterdam, gebruik ook als analysemodel, -bestand) en anderzijds een zoekmodule voor de bewoners (combinatie met de sociale kaart). Wellicht kan de module worden verbreed naar algemene voorzieningen die niet voor ouderen zijn bedoeld en/of data worden toegevoegd die betrekking heeft op de wijk (bijv. gebruik van voorzieningen, de veiligheidsmonitor, woningaanpassingen, uitgevoerde werkzaamheden aan straten etc) om een totaalbeeld te schetsen en ontwikkelingen in de tijd te volgen cq te prognostiseren.
- Verzamelen van data voor een tweede pilotgemeente (Hardenberg), waarbij we ook verder inzoomen op de sociale aspecten zoals activiteiten voor ouderen.

¹⁹ Zonder gemeenschappelijk id zal of jaar op jaar een match moeten plaatsvinden of een koppelbestand worden gemaakt.

²⁰ Te checken in een pilotgemeente

BIJLAGEN ONDERDEEL C – MATCH

CI en II Expertmeeting functionaliteiten

1. Workshop Genero Symposium

Datum	:	<i>15 november 2011</i>
Locatie	:	<i>Genero Symposium – Samen bouwen aan zorg en welzijn van de toekomst</i>
Door	:	<i>Marianne Groen – TNO en Ruth Hoppner – Veldacademie</i>
Verslag	:	<i>Lara Schot, Veldacademie</i>

Verdeling aanwezigen

Totaal	36
Verpleging	7
Paramedici	3
Woningcorp.	2
Welzijn	2
Ouderen	6
Gemeente	1
Mantelzorg	1
Patientenorg.	1
Onderzoek	4
Overig	9

Welk aanbod wil ouderen op kaart om te bepalen of zij in de omgeving langer kunnen blijven wonen?

- Als ouderen al in de buurt wonen kennen zij veel van de voorzieningen al. Zij zouden dan niet veel meer hebben aan een website waar zij informatie kunnen vinden.
- Serviceverlening op het gebied van zorg en welzijn zou gewest zijn.
- Opmerking: ouderen hebben geen pc met internet en gaan deze tool dus niet gebruiken
- Meneer merkt op dat hij geen gebruik zou maken van de website en de meest eenvoudige manier van informatieverzameling zou inzetten: naar het gemeentehuis gaan en daar de vraagwijzer raadplegen. Gemeente maakt reclame met *één loket* dus dat moet je dan ook benutten.
- Mevrouw merkt op dat de sociale kaart bij Stichting Welzijn wel bekend moet zijn en dat zij daar dus ook voldoende informatie verwacht
- Men zou graag de levensloopbestendigheid van woningen en woonvoorzieningen terug zien op de website. Samenwerken met woco's is gewenst.
- Fysieke toegankelijkheid van de buitenruimte en de levensbestendigheid daarvan – Hoe zit de omgeving in elkaar? Zijn er verhoogde bushaltes? Hoe zit het met bankjes en onderhoud?
- Wat is er voor mantelzorgers beschikbaar in de wijk (ondersteuning, plek waar zij even kunnen ontspannen)
- Internetondersteuningspunt in de wijk – hoe moet een ouderen funda gebruiken? "Ik heb nooit in de ww gezeten laat staan in de www". "Ik loop demonstratief weg van de tv als ze daar weer reclame voor maken!"

Welke informatie wil je over de wensen van de burgers in de wijk?

- Bestedingsmogelijkheden voor ouderen – hoeveel willen ze besteden aan activiteiten etc.?
- Toekomstige zorgvraag – Lange Termijn. Vraag: wat is de potentie en wat gaat er in de wijk gebeuren? Neemt de zorgvraag toe en op welk termijn? Hoe ontwikkelt de bevolking zich? De gezondheidsprofielen kunnen hiervoor al input worden gebruikt

- Gebruik maken van gegevens over woonwensen gebruik van scootmobiel ja of nee, aanpassen van gebouwen door inbouwen van scootmobielstalling

2. Bijeenkomst Gebiedsteam Kralingen-West

28 november 2011 door Drs. H.E. Post

Aanwezig

Gebiedsteam Kralingen-West:

- Yvonne Homberg (wijkregisseur Kralingen-West)
- Anneke Latupeirissa (procesmanager woonservicegebieden)
- Gulcin Kaytan(DOCK, maatschappelijk werk)
- Ronald Hegers (Aafje, thuiszorg, huizen, zorghotels)
- Heleen van der Pijl (Woonstad, corporatie)
- dhr. Alex van Muijen (bewonerscommissie)
- dhr. Harms (oudere)

TNO: Marianne Groen en Harry Post

1. Inleiding

Marianne licht het concept Funda voor de zorg (toekomst vast en zorgzeker wonen) en doelstelling van het onderzoeksprogramma toe. Daarnaast zijn de factoren benoemd die ouderen zelf hebben genoemd om langer thuis te blijven wonen (resultaten van het VPM-onderzoek en info Veldacademie). Hoofdonderwerp van deze bijeenkomst is de aanbodmodule.

De volgende vragen staan hierbij centraal:

- De burger: over welke informatie van het aanbod van partijen zou u als burger willen beschikken om te kunnen bepalen of uw huidige woonplek voldoet aan uw wensen op het vlak van wonen, zorg, service, welzijn en anderszins?
- Partijen: over welke informatie over de vraag van burgers zou u als betrokken partij (wonen, zorg, welzijn) willen beschikken? Het doel is een optimale inrichting van het woon-service gebied.

2. Aanbodmodule

In de aanbodmodule is de beschikbare informatie over de leeftijd van bewoners, de eigendomssituatie van woningen, de toegankelijkheidsaspecten (sterren) van woningen, de 55+-complexen, de servicecomplexen, de zorgvoorzieningen (huisarts, fysiotherapie, verzorgingshuis etc.) weergegeven. Ook zijn de overige voorzieningen (winkels, diensten) weergegeven. OV-haltes zijn beschikbaar maar nog niet verwerkt. In het navolgende zijn de opmerkingen samengevat:

Algemeen

- De vraag wordt opgeworpen of dergelijke informatie/systemen al niet beschikbaar zijn.
- De meeste ouderen (75+) beschikken niet over een computer, laat staan dat men op internet is gericht.

- Er wordt aandacht gevraagd voor de actualiteit van de informatie.
- Er wordt geduid op de afbakening van de wijk. Deze is niet zo hard (neem bijv Hoppesteijn waar ook bewoners van Kralingen-West terecht kunnen)
- Ten opzichte van de informatie van de Veldacademie [*HP: niet aanwezig*] is het tonen van spreiding de bevolking en de eigendomssituatie nieuw.
- Er wordt geduid op 'De wijze uilen' score als maat voor toegankelijkheid.
- De sheets over de sterren zijn verwarrend omdat een pand als één woning over een ster beschikt.
- De legenda van de Overige voorzieningen beter beschrijven.

Ouderen, Aafje, Dock

- Je zou de looproutes van ouderen naar de voorzieningen in kaart moeten brengen c.q. hebben om te bekijken waar verbeteringen nodig zijn.
- Het is nuttig om het OV en de toegankelijkheid in beeld te brengen.
- Tijdelijke wegonderbrekingen kunnen tot onoverkomelijke problemen leiden: bepaalde winkels zijn gewoonweg niet bereikbaar, ov wordt omgelegd waardoor mensen niet met het ov naar het park kunnen.
- Aanbod van verzorgingshuis De Nieuwe Plantage tonen (NB aandachtspunt is het gegeven dat activiteiten voor de buurt zijn opengesteld, maar de eigen bewoners dat eigenlijk -nog- niet accepteren).
- Dhr. Van Muijen is net in de wijk komen wonen. Hij miste een overzicht van winkels en diensten in de buurt van zijn woning (Gerrit de Koker).
- Als aandachtspunten voor de weergave van specifieke voorzieningen worden genoemd: open tafel, pedicure, activiteiten en winkels voor dagelijkse boodschappen.

Corporaties

- Is geïnteresseerd in de methodiek. Stelt voor om in gesprek te gaan met de afdeling Strategie en beleid.
- Geeft aan dat alle woningen over een classificatie beschikken en als zodanig in Woonnet Rijnmond (woonruimteverdeling Rotterdam e.o.) zijn opgenomen. TNO wijst op de verschillen in classificaties die zijn aangetroffen. De noodzaak wordt gevoeld om één taal te spreken. *Zie noot HP.*
- De sheets over de eigendomssituatie worden niet geheel herkend: zuidoost en en de panden met gemengde eigendomssituatie.
- Suggereert om het systeem te verbreden met allerlei voorzieningen (bijv. scholen, kinderopvang) en een aanbodsituatie dus niet te beperken tot de ouderen. Zou meer levensvatbaar zijn.

NOTEN HP

1. *De verschillen in sterren zijn gebaseerd op een vergelijking tussen de Factsheet 55+ en het bestand van de sociale verhuurders. Beiden via de Veldacademie ontvangen. Laatstgenoemde bestand leek mij overigens verouderd. Voordat men naar de wethouder gaat, lijkt het me raadzaam uit te zoeken of er inderdaad een verschil bestaat of dat eea specifiek aan het betreffende bestand ligt of aan de Factsheet.]*
2. *Ik heb op basis van het BAG een groot aantal benedenwoningen en woningen met een lift een ster meegegeven. Het is het verstandig die woningen apart te benoemen als 'potentieel 1 ster' en niet op één hoop te gooien met de woningen die daadwerkelijk over een ster 'beschikken'.*

Suggestie: als het mogelijk is om de tekeningen in 3D weer te geven kun je per woning aangeven wat de toegankelijkheid is (MG).

CI en II Lijst functionaliteiten

Het onderstaande overzicht is het resultaat van verschillende stappen in het onderzoek om te komen tot een koppeling tussen vraag en aanbod. De punten zijn geformuleerd op basis van kwalitatief onderzoek, gesprekken met deskundigen en expertmeetings. In het tweede deel van dit document is een programma van eisen opgenomen voor Arcgis. Dit vormt een overzicht van functionaliteiten vanuit het betreffende systeem gedacht en welke mogelijkheden dit biedt om het aanbod en de vraag inzichtelijk te maken.

1. Overzicht thema's vanuit bewoners

Welke thema's zijn voor bewoners belangrijk en waar willen zij graag informatie over?

1.1 Thema's woning

- › Toegankelijkheid: drempelvrij, rollator en rolstoel toegankelijk, mogelijke aanpassingen
- › Toezicht: huismeester of burens
- › Zien wie er voor de deur staat
- › Alarmknop

1.2 Thema's wijk

- › Winkels voor dagelijkse boodschappen
- › Toegankelijkheid van de buurt: stoepen en oversteekplaatsen
- › Openbaar vervoer, vervoer op maat, parkeerplaatsen
- › Sfeer: groen, gezellige winkelstraat, elkaar groeten, bankjes
- › Sociaal netwerk: elkaar hulp kunnen vragen, samen dingen doen
- › Wijkagent
- › Geschikte huisvesting in de wijk

1.3 Thema's zorg en diensten

- › Serviceverlening op gebied van zorg en welzijn
- › Huisarts, fysiotherapeut, apotheek, opticiens
- › Zowel bereikbaarheid als toegankelijkheid
- › Ontmoetingsplekken en ruimtes
- › Sportvoorzieningen, culturele activiteiten
- › Computercursussen (internetsteunpunt), bibliotheek
- › Restaurant
- › Wasserette, kapper
- › Hulp bij administratie
- › Voorzieningen voor mantelzorgers

2. Wensen vanuit professionals

Welke onderwerpen vinden professionals belangrijk om inzicht in te hebben?

- › Levensloopbestendigheid van woningen en woonvoorzieningen. Samenwerking met woningcorporaties is gewenst.
- › Bestedingsmogelijkheden van ouderen

- › Looproutes in kaart brengen, zodat inzichtelijk wordt waar verbeteringen nodig zijn
- › Toekomstige zorgvraag: wat is de potentie van de wijk en hoe ontwikkelt de zorgvraag zich?
- › Wenselijkheid scootmobielvoorziening

3. Programma van eisen Arcgis

3.1 Mogelijke informatiebehoefte gemeente

Kernvraag: waar en hoe wonen de ouderen?

1. “Hoe wonen de burgers in wijk X?”: hoe wordt de huidige woonsituatie beoordeeld? Is de huidige woning en wijk voldoende toegankelijk? Waar moet ik ingrijpen?
2. “Hoe wil de oudere in de toekomst wonen?”: wat moet gezien de populatie aan woonvoorzieningen in de wijk komen?

Sub1 Waar moet ik zorg/welzijnsfuncties bieden al ik eea meer in de buurt wil organiseren?

Sub2 Waar liggen qua woningen mogelijk problemen rond toegankelijkheid? Hoe levensloopbestendig is de woningvoorraad?

Sub3 Wat moet er gezien de populatie aan (kleinschalige) woonvoorzieningen in de wijk komen?

Sub4 Waar liggen qua openbare ruimte mogelijk problemen rond toegankelijkheid?

Sub5 Wat is mijn potentieel aan mantelzorgers (voor het gemak even de 65+'ers)

leeftijdscategorie huishouden	eigendom	sterNulM	type ouderen woning	zorgvoorzieningen	detailhandel
bew_pc_65	B_eig				
65+ huishouden	huur	0	55+	woonzorgcentrum	
75+	eigendom	1	service	apotheek etc	
85+		2	wzc		
		3			
		4			
				bijv tonen, per categorie: binnen 100m, 200m etc (of schuifbalkje?)	idem zorg, bijv alleen de dagelijkse boodschappen tonen

3.2 Mogelijke informatiebehoefte bewoner

Kernvraag: waar en hoe woon ik/ waar en hoe wil ik in de toekomst wonen?

1. “Hier woon ik”: een beoordeling van de huidige woonsituatie op geschiktheid en wenselijkheid met het oog op de toekomst. Hier wordt zowel informatie geboden over de huidige woning als over voorzieningen en diensten in de wijk.
2. “Ik zoek een woning”: via de data vanuit de aanbodmodule kan de bewoner op zoek gaan naar een nieuwe plek om te wonen. Ook hier wordt informatie over de woning gecombineerd met informatie over de wijk.

Sub1 Welke service wordt geboden op het gebied van zorg en welzijn?

- Sub2 Hoe geschikt is mijn woning om in te kunnen blijven wonen, ook wanneer ik zorg of ondersteuning nodig heb?
- Sub3 Welke alternatieven zijn er wanneer ik wil verhuizen in mijn wijk en/ of daarbuiten?
- Sub4a Hoe toegankelijk is de buitenruimte en hoe kan ik het beste mijn bestemming bereiken?
- Sub4b Hoe toegankelijk is het openbaar vervoer? Kan ik de gewenste bus- of tramhalte bereiken en van het openbaar vervoer gebruik maken?
- Sub5 Waar kan ik als mantelzorger terecht voor informatie en ondersteuning?

Item	Uitwerking
"Hier woon ik"	Tonen van de locatie waar iemand woont met informatie over voorzieningen en toegankelijkheid van de buitenruimte. Welke zorg- en welzijnsvoorzieningen zijn er in mijn omgeving? Bijv ik wil mensen ontmoeten of ik wil graag sporten en bewegen.
"Ik zoek een woning":	Op zoek kunnen gaan naar een andere woning, via het invoeren van eigendomsverhouding, aantal sterren/type woning, voorzieningenniveau etc.
	→ Oplichten woningen en tonen detailinformatie (naam complex, verhuurder, complexinfo en bijv streetview
	→ Service (winkels, diensten) met afstandsschaal. Bijv ik wil een AH/bakker binnen 200m